

Úvod

*Horácko, nejrozsáhlejší národopisná oblast v ČR, se vyznačuje prostou krásou lidových písní, rozmanitostí krojů i bohatstvím zvyků a obyčejů.*¹

Téma Lidová píseň na Horácku jsem si vybrala především proto, že k němu mám velmi osobní vztah. Pocházím z této oblasti, více než deset let jsem byla aktivní členkou dětského folklorního souboru. V šesti letech mě k horáckému folkloru přivedla výborná učitelka, vedoucí dětského folklorního souboru Škubánek, dlouholetá předsedkyně Horáckého folklorního sdružení Mgr. Eva Pejchalová. Pětkrát jsem horáckou oblast reprezentovala v celostátním kole soutěže Zpěváček ve Velkých Losínách(viz kapitola 4.4.2), vystupovala jsem na Pražském jarmarku (viz kapitola 4.4.3), pravidelně se účastním festivalu Horácko zpívá a tančí (viz kapitola 4.4.4). V loňském roce jsem obdržela čestné uznání Horáckého folklorního sdružení za dlouholetou propagaci horáckého folkloru. Postupně jsem měla možnost navštívit všechny velké folklorní festivaly, přehlídky a slavnosti. Na všech těchto místech jsem si uvědomila, jak málo známé jsou lidové písně Horácka. Přestože dnes slyšíme na Horácku a Podhorácku píseň z úst zpěváků velmi vzácně, a tu původní lidovou téměř vůbec, byla tu. A nebylo jí málo. I folkloristický, tedy cíleně pěstovaný, život horácké lidové písně v posledních desetiletích je ve srovnání s jinými částmi Moravy i některých částí Čech skromnější a neprůbojný. Horácké lidové písně a tance přežily hlavně díky nadšeným sběratelům. Jedním z nejvýznamnějších sběratelů je Míla Brtník. Byl mi velkým inspirátorem, rádcem a povzbuzovatelem. Měla jsem možnost seznámit se i s dalšími vynikajícími pedagogy, vedoucími souborů i organizátory folklorního života na Horácku i v celé republice.

Druhá část zadání mé práce byla inspirována jednoznačně mým studijním zaměřením. Zde jsem využila jednoduchou výzkumnou sondu, která hodnotí v základních školách využití lidové a horácké lidové písně ve školních vzdělávacích programech a také mapuje mimoškolní aktivity dětí zaměřené na zadané téma.

Na začátku své bakalářské práce se zabývám obecně tématem lidové písně, její charakteristikou a různými kritérii rozdělení. Součástí této kapitoly je také stručná informace o sběratelích české a horácké lidové písně.

---

¹ Horácko zpívá a tančí 2011, <http://www.ceske-festivaly.cz/folklor/horacko-zpiva-a-tanci-2011/>, 27.05.2011

Ve druhé kapitole se věnuji Horácku a Podhorácku, a to z hlediska členění, ale převážně se zaměřuji na horáckou hudbu a zejména píseň. Tato kapitola tvoří stěžejní část mé práce. Zabývám se obecně tématem lidové písně, její charakteristikou a rozdělením z hlediska funkce a obsahu.

Druhá část práce – třetí a čtvrtá kapitola - v souladu se zadáním řeší problematiku využití horácké lidové písně ve školních a mimoškolních aktivitách dětí. Protože je moje studium zaměřené na 2. stupeň základní školy, bakalářská práce směřuje zejména právě k této věkové skupině.

Možnost podrobného a přesného zpracování naráží na nedostatek literatury cílené na horáckou oblast. V literatuře neexistuje souborný titul, jakým je například pro oblast západních Čech publikace Zdeňka Vejvody mapující lidovou píseň na Plzeňsku.² Pokusy o vymezení Horácka se objevují už v 1. polovině 19. století. Někteří badatelé ho řadili spíše k Čechám, jiní zase na Moravu. Ani středověká německá kolonizace nepřispěla k objasnění. Díky ní se až do 2. světové války prolínala německá kultura s českou. A tak se stalo, že Horácko bylo dlouhou dobu na periferii zájmu, řada lidových písní, které patří do Horácka, je zapsáno i v jiných oblastech, popř. s nepatrnými obměnami textovými i hudebními je uvedeno jako písně z jiného regionu. Hlavním zdrojem informací se pro mou práci staly knihy sběratelů lidových písní, na prvním místě Míly Brtníka, dále Josefa Hory, Marty Toncrové, Petry Zídkové, ze starších titulů knihy Pavla Josefa Šafaříka, Karla Jaromíra Erbena, Františka Sušila a Jana Seidela.

Stejný problém se objevuje i při zpracování druhé části mé práce. Starší vzdělávací programy i Rámcový vzdělávací program sice lidovou píseň zařazují, ale regionální písně je věnováno minimum pozornosti. Proto také didaktická literatura pro využití lidové písně ve výuce a mimoškolních činnostech existuje více méně sporadicky, literaturu pro využití regionální, nebo dokonce horácké lidové písně, se mi nepodařilo najít vůbec. Zde by moje práce, alespoň podle dostupných a mně známých faktů, mohla být přínosem pro zachování a popularizaci horácké lidové písně.

---

² VEJVODA, Z *Plzeňsko v lidové písni*, Folklorní sdružení české republiky. Praha 2001.

1 Lidová píseň

1.1 Charakteristika lidové písně

*Lidová píseň provází člověka po celý život. Slyšíme ji všude a od narození do smrti. Marně bychom se snažili psát a zpívat slova chvály tomuto odkazu našich předků, který byl předáván pokoleními pokolením, srdcími srdcím, ústy ústům – národní píseň půjde s člověkem jako láska k matce, k rodné zemi...*³ Jak uvádí Jan Seidel, lidová píseň je – stejně jako pověst, pohádka, proroctví, hádanka a přísloví - útvarem lidové slovesnosti. Lidová píseň byla nejživějším a nejhojnějším útvarem ústní lidové slovesnosti.⁴

Lidová hudba (hudební folklor) je spontánní vyjádření lidové hudebnosti, rozvíjejí se a uchovávají ústní tradici z generace na generaci a její tvůrci zůstávají anonymní. Vedle tanců a obyčejů, při nichž hraje hudba, je nejvýznamnějším projevem lidová píseň. Písně a písničky, o kterých nikdo neví, kdo je složil, které se však tolik líbily, že se předávaly, jsou nepřirozenějším projevem hudebnosti.⁵

Představy o lidové písni se vyvíjely v souvislosti s výkladem pojmu „lid“, takže definice jsou značně rozmanité. Například v období romantismu se za lid pokládala především venkovská (zemědělská) populace, která byla zároveň chápána jako základ národní pospolitosti (lid - nositel a udržovatel národních tradic). Dlouho se tedy lidová píseň označovala jako národní píseň, termín lidová funguje až jako termín moderní hudební folkloristiky zvláště zásluhou Otokara Hostinského.

V moderní folkloristice proto můžeme stanovit rysy lidové písně následujícím způsobem:

- hudebně strukturní prostota (nejen jako důsledek tvůrčí spontánnosti a hudební neškolenosti autora, ale i jako kvalitativní rys hudební produkce, v níž se spatřovalo historicko – genetické východisko hudby vůbec);

---

³ SEIDEL s. 14, *Národ v písni, Praha, L.Mazač, 1941*

⁴ BALAJKA, B. *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: Fortuna, 1995. S.81 ISBN 80-7168-198-9

⁵ VRKOČOVÁ, L. *Slovníček základních hudebních pojmů*, Praha 1995, ISBN 80-90 1611-1-1

- autorská anonymita (respektive „kolektivní“ původ výtvoru), tj. tzv. produkční teorie podle J.G.Herderera, další autoři např. J.W.Goethe připouštějí recepční teorii – autorem může být známý tvůrce, jehož píseň přejde do ústní tradice a podrobí se variačnímu procesu, což bývá definice písně zlidovělé.⁶
- přístupnost projevu (snadná osvojitelnost);
- nespisovný charakter textu (využití lidové řeči – obecná čeština, nářečí);
- značná neustálenost a variabilita hudebně textového projevu (coby důsledek uchovávání a šíření především ústní tradicí)

1.2 Rozdělení lidových písní

Dělení lidových písní není jasně definováno. Můžeme vyjít z děl několika nejvýznamnějších autorů, kteří jako sběratelé a zapisovatelé lidové písně stáli u zrodu zachování této specifické ústní lidové tradice nebo můžeme vycházet z názorů novější folkloristiky. Jako první uvádím jména průkopníků Pavla Josefa Šafaříka, Františka Sušila a Karla Jaromíra Erbena.

1.2.1 Třídění lidových písní podle P.J.Šafaříka (1822)

Mezi prvními, kdo se věnovali zapsání lidových písní, byl Pavel Josef Šafařík. Jeho dělení je velmi jednoduché, rozhoduje pouze území, v knize první jsou písně české, moravské, valašské a slovenské, dále pak ruské, srbské, lužické...⁷

---

⁶ PECHÁČEK,S. *Lidová píseň a sborová tvorba*, Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2, s. 17

⁷ ŠAFAŘÍK,P.J., *Slovanský národopis*, Praha,: ČSAV 1955

1.2.2 Třídění lidových písní podle Františka Sušila (1835)

Lidové písně dělí podle námětů na deset částí. V prvním oddíle s názvem Posvátné najdeme legendy a písně lyrické, v druhé části Dějepravné, třetí část se jmenuje Písně o lásce, čtvrtá část Písně svatební se dále dělí na oddíl Před oddavkami, Po oddavkách a Obecné. Následují oddíly Písně v rodině, Při zaměstnání - rozličném a při žních, se dále část jsou Písně vojenské, dále Písně žertovné, alegorické a naivné, Písně obřadné a podřadné.⁸

1.2.3 Třídění lidových písní podle K.J.Erbena (1861)

První kapitolu jeho knihy tvoří Věk dětský – dětské posměšky, dětské hádanky, zvířecí řeč, dětská počítadla, dětské hry, písně a říkadla výroční. Písně věku mládeneckého a panenského – mladost, krása, láska, láska nešťastná, vzdory, žerty a posměšky, hudba a tanec, ženění a vdávání. Velký prostor je věnován – jako samostatná část s názvem Písně a říkadla svatební. Třetí kapitolu tvoří Písně společenské – pijácké, smíšené, žertovné a satirické, o stavích, živnostech atd., selské hospodářství. Další skupinu představují Písně vojenské, následují Zpomínky historické, Písně rozprávné dále dělené na světské a náboženské. Poslední kapitoly nesou název Říkadla v nemocech a Marnost světská, smrt, pohřeb.⁹

1.2.4 Třídění lidových písní podle M. Toncrové

Současná autorka nabízí několik různých hledisek. Stejně jako předešní autoři používá rozdělení podle námětů na Písně milostné, žertovné, rekrutské a vojenské, obřadní a epické. Dále pak také uvádí seznam písní podle místa zápisu a rovněž podle sběratelů.¹⁰

---

⁸ SUŠIL, F. *Moravské národní písně: s nápěvy do textu vřaděnými*, Praha: Vyšehrad, 1951

⁹ ERBEN, K. J. *České písně a říkadla*, Alois Hynek Praha

¹⁰ TONCROVÁ, M. *Lidové písně z moravského Horácka*. Brno: Etnologický ústav AV ČR, 1999

1.2.5 Třídění podle Slovníku české hudební kultury

Mnoho hledisek, jak rozčlenit lidové písně, nabízí nejrozsáhlejší hudební encyklopedie takto:

- hledisko typologie literární komunikace a míry dějovosti - lyrické, epické, lyricko – epické)
- hledisko původní funkce – písně obřadní (podle kalendářního i rodinného cyklu), taneční, pracovní, určené k různým hrám apod.
- hledisko tematické – milostné, vojenské, zbojnické, řemeslnostavovské, pijácké, žertovné, sociálně žalobné, časové (o různých dobových událostech) apod.
- hledisko sociální – písně podruhů, chalupníků, sedláků, venkovských či městských řemeslníků
- hledisko věku nositele – písně dětské, písně dospělých
- hledisko etnoregionálního původu
- vnitřně strukturální hledisko – nestrofické (volné), strofické (podle počtu veršů, podle charakteru rýmu a podle metroritmické útvarnosti např. na neperiodické a periodické, na písně opírající se o různé tónové systémy apod.
- hledisko různých tónových systémů¹¹

1.2.6 Třídění lidové písně z hlediska funkce a obsahu

Z mnoha možností, jak rozdělit lidové písně, se jeví jako nejpřehlednější jejich třídění podle obsahu a jejich funkce.

---

¹¹ *Slovník české hudební kultury*, Editio Supraphon 1997, ISBN 80-7059-462-9

a) Písňe obřadní

- jejich tematika je podmíněna dvěma obřadními cykly

- cyklus obřadů rodinných - do tohoto cyklu řadíme písňe svatební (nejvýznamnější), dále písňe zpívané při křtinách a písňe pohřební
- cyklus obřadů kalendářního roku - písňe, které jsou ve své hudební i slovesné složce ovlivněny:

1. střídáním povinností doma a v přírodě

2. snahou ovlivnit přírodní síly, aby byla zaručená dobrá úroda (motivy magicko – rituální)

b) Písňe z přírody

- tato skupina písňí je značně rozsáhlá a podmiňují ji především dva činitelé

- akustický prostor, v němž se zpívají
  - funkční vazba na rozmanité pracovní úkony (sečení, hrabání, pasení dobytka apod.)
- tyto písňe třídíme dále na:

Pastevecké halekání (halekačky) – drobnější písňové skladby, které vyzpěvují pasáci skotu v horském a podhorském prostředí.

Pastorely z přírody – pastorely je hromadný název pro písňe pastorální čili písňe pastýřského rázu. Patří sem také tzv. dívčí písňe z přírody

Slounovské vytrubování („ svolávání do stáda“)

Písňe z horské přírody – jejich tematika a hudební sloh se vyvíjejí (vyrůstají) v důvěrném styku s horským prostředím

Večerní písňe procházkové – jsou to mužské zpěvy objevující se v letních podvečerech. Jejich intenzivní milostná lyrika je umocněna atmosférou večerní přírody.

c) Písňe milostné

- v písních milostných se projevuje nejhlubší lyrické zbarvení. I v těch nejněžnějších citových vyznáních je lidová píseň uměřená, prostá a jasná. K tomuto druhu písní řadíme také tzv. svítáníčka, jejichž námětem je láska mileneckého loučení na úsvitu dne.

d) Ukolébavky

- jsou typické svou něhou, mateřskou láskou a pastorálním lyrismem. Nejsou však jen obrazem mateřské lásky, ale mají také za úkol ztišit a ukolébat dítě do spánku.

e) Písně žertovné, satirické a škádlivé

- tyto písně přinášely pro život v kolektivu osvobozující smích. A pokud bylo třeba, změnil se smích v satiru.

f) Písně robotní, rebelantské a zbojnické

- tento druh písní vznikl v dobách společenského a národního útisku – v době temna. Můžeme v nich rozpoznat dusnou atmosféru robotní a nevolnické tíhy i zatajený vzdor.

g) Písně vojenské

- tyto písně neoslavují válku ani nevznikaly z nadšení pro vojnu. Jsou to písně chlapců, kteří byli násilím odvedeni na vojnu, do cizích služeb, byli vytrženi z domova od rodičů i od svých milých. Proto jsou také velmi často lyricky rozteskněné.

h) Písně společenské, besední a pijácké

- představují písně pro všeobecné rozveselení. Tyto písně vznikaly jak při družném veselí v rodině, při společné práci na stavení, tak při rozmanitých lidových slavnostech. Opěvovaly nejčastěji pivo, víno nebo medovinu.

i) Písně různých stavů, povolání, živností a řemesel

- tato skupina je tématicky, žánrově ale i funkčně rozrůzněna. Obsahuje písně náležící určitým stavům, řemeslům, sociálním vrstvám a povoláním. Najdeme zde proto písně o mlynářích, myslivcích, kovářích, šafářích, kominících apod.¹²

---

¹² DYMÁČKOVÁ, B. *Horácká lidová píseň v podání souboru Vysočan*, Masarykova univerzita, Brno 2008

1.3 Sběratelství lidové písně

Horácko je rozsáhlá etnografická oblast na rozhraní Čech a Moravy. Čechy s Moravou spojuje nejen geograficky, ale i historicky. Rozkládá se na území Českomoravské vrchoviny (též Vysočiny) a protíná ji bývalá zemská hranice, podle které můžeme rozdělit tuto oblast na moravskou a českou. Proto i sběratelství bylo a z velké části stále je rozděleno do titulů moravských a českých. Moravská oblast je – zejména díky Františku Sušilovi – bohatší a lépe zpracovaná.

1.3.1 Sběratelství lidové písně na Moravě

Zřejmě k nejvýznamnějším sběratelům lidové písně na Moravě patří František Sušil (1804-1868). *František Sušil patří spolu s Františkem Bartošem ke dvěma předním sběratelům lidových písní na Moravě i ve Slezsku. Celkem ta jeho základní sbírka obsahuje 2559 textů a 1882 nápěvů lidových písní, včetně jejich variant, které František Sušil zaznamenal v 276 obcích a 54 krajových oblastech po celém území Moravy i Opavského Slezska a Českého Těšínska.* U všech písní i textů, které Sušil zařadil do svých sbírek, přitom dbal na co největší věrnost. Důsledně se držel své zásady, aby *"při textu rovně jako při nápěvích především věrnosti šetřeno, aby nic nepřimudrováno, nic proměněno, nic vynecháno nebylo."* Přitom však *"při žádném nápěvu na jednom slyšení a napsání jsme nepřestávali, nébrž tutěž melodii několikrát pro jistotu i v jiných krajích sobě zpívati dávali, a tedy žádná melodie na povaze jediného čtení nespolehá."* Svě zápisy Sušil navíc porovnával například se sbírkou lidových písní Karla Jaromíra Erbena i se sbírkami německými, polskými, litevskými, ruskými a srbskými, které pocházely z první poloviny 19. století.¹³ Sušilova sbírka Moravské národní písně (1835,1840) je prvním a dosud jediným celistvým průřezem nepřeborného bohatství moravských lidových písní a poezie. Sušil vložil do této obrovské a obětavé práce kus svého života a své bohaté znalosti národopisné, literární i hudební.

---

¹³ ŠTRÁFELDOVÁ, M. *Moravské lidové písně ze Sušilovy sbírky*, , 28.9.2004, <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/moravske-lidove-pisne-ze-susilovy-sbirky-se-po-dvou-stoletich-staly-evergreenem> >

Druhou výše zmiňovanou osobností je *František Bartoš* (1837 – 1906), jazykovědec, etnograf, pedagog, představitel moravské vzdělanosti a kultury druhé poloviny 19. století, organizátor vědeckého a národního života na Moravě. Zakladatelský význam mají jeho díla o moravských nářečích. Soustavný popis moravských nářečí podal v základních dílech *Dialektologie moravská* (I. díl 1886; II. díl 1895) a *Dialektický slovník moravský* (1906). Ve sběratelské činnosti navázal na dílo Františka Sušila a vydal tři soubory moravských a slezských písní s nápěvy, poslední ve spolupráci s Leošem Janáčkem (*Nové národní písně moravské*, 1882; *Národní písně moravské nově nasbírané*, 1889; a *Národní písně moravské v nově nasbírané*, s Leošem Janáčkem, 1889-1901). Pracemi o lidových zvycích a obyčejích, o lidovém léčení, pověrách apod. se stal zakladatelem moravské etnografie a folkloristiky. Svě národopisné studie shrnul do knih *Lid a národ* (I. sv. 1883, II. sv. 1885), *Moravský lid* (1892), *Moravská svatba* (1892), *Deset rozprav lidopisných* (1906), *Líšeň* (spolu s C. Mašíčkem, 1902). Dodnes ojedinělým dílem je jeho sbírka dětského folkloru *Naše děti* (1888).¹⁴

1.3.2 Sběratelství lidové písně v Čechách

K systematickému sbírání lidových písní a tanců dochází v Čechách začátkem 19. století. Lidová písňová a taneční kultura tak byla zachycena v období, kdy se začala v souvislosti se zánikem tradičních forem života výrazně proměňovat. Velkou zásluhu na uchování jejich obrazu měly sběratelské aktivity, ty je možné podle Toncrové rozdělit do čtyř období: K nejvýznamnějším autorům českého sběratelství patřili Josef Vycpálek (1847-1922), dílo *České tance* (1922) zachycuje:

1. Guberniální sběratelská akce z roku 1819
2. Polovina 19. století – sběratelské akce K.J.Erbena a V. Krolmuse
3. Přelom 19. a 20. století – vrcholí 1895 v souvislosti s konáním Národopisné výstavy československé

---

¹⁴ *Pedagog, etnograf, jazykovědec František Bartoš*, Krajská knihovna Františka Bartoše a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně 2007, <<http://www.frantisekbarthos.cz/>>

4. Polovina 20. století – folkloristické hnutí, krajové antologie písní a tanců, v současnosti i internetové portály, např. www.lidovakultura.cz

Z mnoha autorů patří k nejvýznamnějším Josef Vycpálek, Ludvík Kuba, Jindřich Jindřich a Pavel Krejčí.

Josef Vycpálek (1847-1922), dílo *České tance* (1922) zachycuje sběratelské aktivity z Rychnovska, Tábořska a Choceradska.

Ludvík Kuba (1863-1956), výsledkem jeho raného sběratelského zájmu je soubor lidových písní z Poděbradska a Kutnohorska, v roce 1995 byla vydána souhrnná sbírka *Lidové písně z Chodska*, která obsahuje 400 písní nasbíraných kolem r. 1893.

Jindřich Jindřich (1876-1967), celý svůj život zasvětil sběru lidové hudební tvorby na Chodsku. Osmidílná rozsáhlá sbírka *Jindřichův chodský zpěvník* vycházela postupně v letech 1926 – 1955.

Pavel Krejčí (1917-1967), patří k nejmladší sběratelské generaci, sběrem lidových písní a tanců se zabýval v letech 1945-1960. Jeho stěžejními díly jsou *Podkrkonošské tance a Podještědské písně a tance*.¹⁵

1.3.3 Sběratelství lidové písně na Horácku

Horácké lidové písně a tance žily hlavně tam, kde působili nadšení sběratelé lidového folkloru. První tištěné sbírky však vycházejí až v druhé polovině minulého století. První sbírka horáckých písní vyšla v roce 1940 zásluhou K. Konvalinky aj. F. Svobody a měla název *Horácká kytička* (Jihlava 1940)

Lidová píseň na moravském Horácku stála ve srovnání s jinými národopisnými regiony dlouho ve stínu. V poslední době se objevilo několik knižních sbírek, z nichž můžeme jmenovat *Lidové písně z moravského Horácka* M. Toncrové, *Písnička a popěvky ze severu Horácka* Josefa Hory a zejména *Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných Míly Brtníka*.

---

¹⁵ ZÍDKOVÁ, P. *Sbírka a sběratelé lidových písní a tanců v Čechách*, Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Praha 2003, ISBN 80-7068-174-8

Ze starších sbírek můžeme jmenovat především Horácký zpěvník Vratislava Bělíka a Říkadla, škádlivky, lidové hry a písně Bohuslava Pernici.

Na českém Horácku představují největší sbírky Holasovy České národní písně a tance, díl V. a III. díl monografie Chrudimsko a Nasavrcko, mezi posledními významnými díly jsou to Lidové písně z Havlíčkobrodsko Věry Thořové. Pro zjednodušení jsou v práci vybrané osobnosti řazeny abecedně.

1.3.3.1 Karel Václav Adámek

Karel Václav Adámek (1868 – 1944), advokát, který byl také publicistou, kulturním organizátorem a sběratelem z oblasti Hlinecka. Sbírkou tance lidové v okrese hlineckém vycházela postupně v letech 1897 – 1908 v Českém lidu a obsahovala 121 zápisových jednotek písní a tanců. O hudební zápis doprovodných tanečních písní se postaral Josef Zemánek, jež mu poskytl i několik tanečních záznamů z Hlinska, které sám sesbíral.¹⁶

1.3.3.2 Vratislav Bělík

Vratislav Bělík (1900 – 1988). Na Horácku našel lidové zpěváky, vypravěče, objevoval lidové stavby, horácký kroj. Sbíral lidové písně, psal články do novin, maloval kraslice, tvořil v duchu lidových tradic návrhy na současné užití horácké výšivky. Zde také byly vydány skoro všechny jeho publicistické práce, které jsou v moravském národopise objevené a s nesmírnou pílí sesbíraným přínosem, identifikujícím některá dosud neznámá místa na národopisné mapě Horácka. Těžiště jeho práce nebylo v národopise, nýbrž ve škole, ve výchově mládeže a ve veřejné kulturní a osvětové činnosti. Lidovou kulturu považoval za základ kultury národní. Metodické utřídění řadí jeho práce mezi neobyčejně cenné příručky naší současné tvorby, jež čerpá z živých kořenů uměleckých lidových tradic.¹⁷ K jeho nejdůležitějším dílům patří Horácký zpěvník, Havlíčkův Brod 1954; Povídání z Horácka, Havlíčkův Brod 1956; Horácká chasa I., II. a III., Třebíč 1965, 1966, 1967.

---

¹⁶ ZÍDKOVÁ, P. *Sbírka a sběratelé lidových písní a tanců v Čechách*, Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Praha 2003, ISBN 80-7068-174-8

¹⁷ BOČKOVÁ, H. *Bělík, Vratislav*. In *Biografický slovník českých zemí* 3. 1. vyd. Praha : Historický ústav AV ČR, 2005. ISBN 80-7277-214-7, s. 353-353.

1.3.3.3 Míla Brtník

Míla Brtník je pokračovatelem Zdeňky Jelínkové. Doslova vydupali Horácko ze země. Vyškolili řadu vedoucích souborů, vdechli jim nadšení a lásku k horáckým tancům a písničkám. Míla Brtník je právem nazýván " tátou horáckého folkloru".¹⁸

Míla Brtník (*1928), autor sbírky Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných, hudebník, vynikající houslista, upravovatel, choreograf, organizátor, sběratel, autor pořadů, výtvarník a skvělý člověk. Kniha Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných obsahuje 330 písní z vlastního sběru autora, dosud nikde nepublikovaných, zapsaných v letech 1950-1965 na Jihlavsku, Telčsku, Dačicku, Pelhřimovsku, Kamenicku, Třebíčsku a Poličsku. Součástí knihy jsou také zápisy melodií skřipáckých muzik, především jejich tuše, selské pochody, polky, valčíky a lendlery. Do folklorního hnutí se zapojil v 50 letech, kdy založil pěveckou skupinu Máj, v jejímž repertoáru byly především horácké lidové písně. Svým tvůrčím přínosem a svými organizátorskými aktivitami výrazně zasáhl do vývoje folklorního hnutí na Horácku. Velmi významné bylo světové uznání formou zařazení životopisu do mezinárodní příručky významných vůdčích osobností světa Kdo je kdo na základě rozhodnutí amerického životopisného ústavu American Biographical Institute (ABI).¹⁹

1.3.3.4 Čeněk Holas

Čeněk Holas (1855 – 1939), středoškolský profesor, sběratel lidových písní a tanců, básník. Autor šestidílné sbírky České národní písně a tance. Vydaná sbírka byla sestavena z hudebně tanečního materiálu z Klatovska, Domažlicka, Pošumaví, Prácheňska, jižních Čech, Vitorazska, Milevska, Chrudimska, Nasavrcka, Polabí, obsahuje také zápisy nástrojové hudby z různých oblastí Čech. Sbírkou se po svém vydání stala předmětem kritiky pro nepřesnost hudebního záznamu zvláště v souvislosti s tanci proměnlivého taktu. Doceněna byla teprve ve druhé polovině 20. století jako významný zdroj hudebně tanečního materiálu pro české

---

¹⁸< <http://www.folklornisdruzeni.cz/brtnik-mila>>, 6.2.2012

¹⁹ PEJCHALOVÁ, E. *Miloslav Brtník*, in. Míla Brtník: Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných, Horácké folklorní sdružení, Jihlava 2004, ISBN 80-239-31-25-3

folklorní soubory a pro studium lidové taneční kultury.²⁰ Přestože je horácké oblasti věnováno v jeho tvorbě poměrně malé místo, lze jej považovat za jednoho z prvních sběratelů, kteří se oblasti systematicky věnovali.

1.3.3.5 Josef Hora

Josef Hora, sběratel lidových písní a bývalý vedoucí Horácké muziky ve Žďáře nad Sázavou, vydal vlastním nákladem za přispění Kraje Vysočina a Města Žďáru nad Sázavou ojedinelou publikaci. Kompletní sborník všech dostupných zápisů z obcí okresu Žďár nad Sázavou nese název *Písničky a popěvky ze severu Horácka*. Na více než 150 stranách formátu A4 najdeme 360 otextovaných zápisů a přes 30 instrumentálních skladeb, které sesbírali v uplynulých 200 letech sběratele František Sušil, František Bartoš, Sigismund Vašátko, Karel Jaromír Erben, Františka Kyselková, Hynek Bím, Josef Kovářik, Čeněk Holas, Josef Zemánek a další, včetně autora sbírky. Každý zápis je opatřen komentářem, kde nalezneme nejenom místo zápisu, ale například i vysvětlení neznámých pojmů, různé textové varianty, odkazy na další varianty nápěvu v jiných regionech a na další sbírky.²¹

1.3.3.6 Zdeňka Jelínková

Zdeňka Jelínková (1920 – 2005) pocházela z městečka Velká nad Veličkou, které je centrem regionu Hornácko. Jako pedagožka a odborná pracovnice pracovala v Etnologickém ústavu AVČR v Brně. Pracovala v programových radách národopisných slavností (Hornácké slavnosti, Rožnovské slavnosti), byla spjata s Mezinárodním folklorním festivalem ve Strážnici, kde získala řadu ocenění. Spolupracovala s Československou televizí v Brně na přípravě snímků: *Slovácká suita* (1966), *Hornácká suita* (1973), *Písně domova z Horácka a Podhorácka*, *Písně domova z Brněnska* (1984), *Horácko a Brněnsko z cyklu O písničkách a tancování* (1995). Pro brněnský rozhlas připravila pořady o lidovém tanci. Publikovala své sbírky a studie o dětském folkloru: *Dětské hry a říkadla z Hornácka* (Praha 1954), *Dětské taneční hry z Horácka* (Třebíč 1987) a své sběry lidových tanců z Horácka, Hané, Slovácka,

---

²⁰ ZÍDKOVÁ, P. *Sbírka a sběratelé lidových písní a tanců v Čechách*, Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Praha 2003, ISBN 80-7068-174-8

²¹< http://horfos.sweb.cz/clanky/sbirka_hora.htm>, 5.2.2012

Valašska, Brněnska, Slezska, Lašska a Slovenska. Teoreticky se soustředila na monografické taneční studie: Točivé tance.²²

1.3.3.7 Bohuslav Pernica

Bohuslav Pernica (1907 - 1968), český spisovatel, sběratel, redaktor. Povoláním učitel, známý však zejména jako národopisec a sběratel folklorních materiálů z Horácka. K jeho nejvýznamnějším pracím patří jednosvazkové publikace o lidové kultuře Horácka a Podhorácka z roku 1938 a ve značně rozšířené podobě z roku 1951. Tyto práce byly uspořádány v letech 1952 – 1957 v monumentální a dnes těžce dostupnou pentalogií. První předválečné vydání bylo ilustrováno a graficky upraveno Josefem Kapinusem. Rok na moravském Horácku (1938) a Rok na moravském Horácku a Podhorácku (1950).²³

1.3.3.8 Věra Thořová

Věra Thořová (*1936), pracovnice etnologického ústavu AV ČR, zaměřená na etnomuzikologii, sběratelství, edice rukopisných sbírek českých lidových písní a dějiny oboru. Zaměřuje se na dějiny lidové písně v Čechách a na Moravě, na vývoj sběratelství a současný zpěvní repertoár. Zpracovala dějiny Státního ústavu pro lidovou píseň, podnikla dlouhodobý výzkum tradiční hudební kultury na Chodsku. Stejně oblasti je věnována edice lidových písní ze sběru Ludvíka Kuby. Pro Horácko je velmi cenná kniha *Lidové písně z Havlíčkobrodsko, Havlíčkův Brod*, 2009.²⁴ Podle zjištěných informací je to první kniha věnovaná výhradně tomuto regionu.

1.3.3.9 Marta Toncrová

Marta Toncrová (*1945). Vedle edičního zpracování starších záznamů se soustřeďuje zejména na výzkum současné zpěvnosti. Je pověřena správou sbírek brněnského pracoviště,

---

²² Macek, P. *Český hudební slovník osob a institucí*,

<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=6237>

²³ SLAVÍK, B.: K dílu Bohuslava Pernici. *Podyjí* č.2, 1958, s. 21 – 22

²⁴ THOŘOVÁ, V. *Lidové písně z Havlíčkobrodsko*, Havlíčkův Brod, Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod, 2009, ISBN 978-80-87302-01-9

poradenskou činností pro soubory, věnuje se popularizaci oboru v médiích. Příležitostně přednáší v Ústavu evropské etnologie MU v Brně. V roce 1999 vybrala a sestavila Lidové písně z moravského Horácka, stěžejní dílo zachycující písně z pásu ohraničeného na severu hranicí mezi Čechami a Moravou a na východě linií táhnoucí se přes Olešnici, Křižanov, Velké Meziříčí, Moravské Budějovice, až k hranici s Rakouskem.

2 Lidová píseň na Horácku

2.1 Horácko

Proniknouti do duše kraje a pochopiti horáckého člověka není tak snadné. Zde není vnějších efektů, jako je tomu na Hané, Slovácku, nebo v Čechách na Chodsku, tady je krajina jakoby ztracená do mlhy a do oblak, a při vysokém nebi nesena kamsi mimo svět, mimo dráhy a silnice, jakoby ani měst tu nebylo. Lid je tu chudý, ale pracovitý a trpělivý. Nestýská si, aniž žaluje. Horáci málo tancují, a když jdou k tanci anebo k jiné veselici, nijak honosně se neoblékají. Jsou samá šlacha a vyschlý sval. To od práce, která na těchto vyfoukaných polích a v těchto klesajících výškách věru není lehká a uspokojující. Zato jsou Horáci tak nějak opravdoví, i když velmi často ironičtí a posměváčci.²⁵

Horáckem rozumíme rozsáhlou etnografickou oblast na rozhraní Čech a Moravy, skládající se z několika menších podoblastí. V 19. století byl tento pojem širší a platil pro rozsáhlé území na Moravě. Horácko není po folkloristické stránce tak známé jako jiné oblasti (např. Slovácko, Chodsko či Lašsko). Příčiny můžeme hledat v minulosti. Tento kraj byl chudý a nebyly zde ani dány kulturní a sociální předpoklady k vytvoření svérázné národopisné oblasti. K negativním vlivům můžeme přiřadit i výnosná řemesla (spojená se stříbrnosnou tradicí kolem Jihlavy, výroba sladu a piva, výroba sukna), která představovala zaměstnání pro veliké množství lidí. Ti docházeli z širokého okolí i z velmi vzdálených míst. Díky tomuto pohybu obyvatelstva bylo nesnadné najít společný „horácký jazyk“, který byl nutný pro vytváření folklóru. Dalším důležitým faktem byl vliv Bavorska, odkud přicházely i vlivy kulturní. Souviselo to s kolonizací a opět s pohybem obyvatelstva. Právě proto se tento, z jazykového hlediska smíšený, česko-německý územní celek, který nazýváme tzv. „jihlavský ostrov“, stal národopisným problémem, a proto také ani v době první republiky nebylo lidové tvůrčí činnosti v této oblasti příliš přáno.

---

²⁵ MOKRÝ, F. V. *Umění na Horácku*. Katalog Výstavy Horácka, Velké Meziříčí 1938

Největší část Horácka v širším slova smyslu spadá v současnosti administrativně do kraje Vysočina, ale přesahuje i do kraje Jihomoravského, Pardubického, Jihočeského a Olomouckého.

Horácko v širším slova smyslu se skládá z těchto podoblastí:

- (Moravské) Horácko (vlastní)
- severní Moravské Horácko (Žďársko, Velkomeziříčsko, Novoměstsko, Bystřicko, Olešnicko,
  - jihlavské Horácko (bývalý německý jazykový ostrov od Štoků na severu až ke Stonařovu na jihu a české vesnice v okolí Vel. Beranova a Luk n. Jihlavou)
  - jižní Moravské Horácko (Telečsko, Třešťsko, Dačicko, Slavonicko, Jemnicko)
- Podhorácko (Kunštátsko, Tišnovsko, Velkobítešsko, Náměšťsko, Hrotovicko, Třebíčsko, Moravskobudějovicko)
- (Horácké) Dolsko (Moravskokrumlovsko, Znojemsko)
- Malá Haná (přechodná oblast mezi Horáckem a Hanou, Boskovicko, Jevíčko, Konicko)
- Vysočina neboli České Horácko se také dělí na menší celky, z nichž můžeme rozlišit především východočeskou část (Poličsko s Rychmburskem, Hlinecko a Skutečsko, Nasavrcko, Chotěbořsko) a jižnější část, která inklinuje spíše k jihočeské oblasti (Havlíčkobrodsko a Okrouhlicko, tzv. Voplešácko, Humpolecké Zálesí a Pelhřimovsko, Pacovsko, Kamenicko nad Lipou, Počátecko a Žirovnicko).²⁶

2.2 Horácká lidová hudba

Lidová hudba nejen doprovázela horácké lidové tance a udávala tempo a rytmus, ale často také určovala jejich ráz a styl. Byla hlavní oporou Taneční písně, jejíž nápěv od lidového tvůrce přejímala, umělecky dotvářela a obohacovala a melodicky i rytmicky určitěji

---

²⁶ KUČA, J. *Vymezení etnografického regionu Horácko*, < <http://www.region-vysocina.cz/index.php?objekt=1658> >

*formovala. ... Lidová hudba na Horácku – podobně jako v jiných krajích – procházela po instrumentální, melodické i stylové stránce různými stadii vývoje, analogicky s vývojem celé naší kultury i způsobu života.*²⁷

Nejstarší zápisy na Horácku jsou obsaženy v guberniální sbírce z roku 1819 (vydáno ve Strážnici roku 1994), zejména v Sušilově sbírce moravských lidových písní.²⁸ K nejnovějším edicím patří rozsáhlá sbírka Miloslava Brtníka. Nejstarší zprávy o lidové hudbě na Horácku hovoří o dudách, houslích a cimbálu. Užití cimbálu je doloženo až do roku 1835, kdy hudebníci z Bystrého (Bysteráci) chodívali do Korouhve s hudbou ve složení dvoje housle, dvě valdhorny (lesní rohy) a cimbál. Z umělé hudby se do lidového prostředí dostala příčná flétna. Hrála ve smíšených muzikách, kde ji doplnily C klarinet, housle, viola nebo třetí housle a kontrabas. V průběhu 18. století zdomácněl klarinet v orchestrech umělé hudby a ve vojenských kapelách. Počátkem 19. století se rychle rozšířil do oblasti hudby lidové.²⁹

V oblasti jihozápadní Moravy, v okolí Jihlavy a Třebíče, mají tradici smyčcové nástroje skřipky – dyndy. Zprávy o dyndáckých muzikách pocházejí už ze 17. století. Skřipky jsou podobné houslím, ale jsou primitivnější, plošší, hranatější, řezané a dlabané z jednoho kusu dřeva. Jejich název je odvozen od ostrého zvuku, který vydávají. Od poloviny 19. století zaznamenáváme smyčcovou hudbu – štrajchovou muziku – ve složení první a druhé housle, viola, basa, jeden až dva klarinety, někdy příčná flétna.

2.2.1 Skřipácká muzika na Jihlavsku

K Jihlavsku kromě jiného patřila bezesporu i svérázná skřipácká muzika. Tato muzika nemá v žádných jiných oblastech obdoby, a to hned z několika důvodů. Pro přednes hudby, jejíž příznačností je takzvaná „hra zplna“. Jde zde převážně o stejnou rytmiku všech hlasů a o lineární (souběžné) vedení, které je velmi blízké předklasické nástrojové hudbě. Dyndácká muzika bývala čtyřčlenná – dvoje skřipky, třístrunné „velký husle“ plnící funkci violy a menší

---

²⁷ JELÍNKOVÁ, Z., KUBEŠ, R. *Horácké tance, svazek první*, Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1956, s. 27

²⁸ SCHAUEROVÁ, P. *Lidové písně na Poličsku a jejich využití v rámci výuky na 1. stupni základní školy*, PedF Masarykovy univerzity, Brno 2008, s. 16 <http://is.muni.cz/th/105678/pedf_m/Pavlina_Schauerova_DP.pdf>

²⁹ DOBROVOLNÝ, F. *Lidové hudební nástroje na Moravě*. rukopis, příspěvek ke studiu moravské lidové hudby, 1956.

dyndácká basa. Hudebníci hráli z paměti. První dyndák zdobil melodii „okorováním“, druhé skřipky hrávaly v terciích, sextách nebo unisono, „velký husle“ zesilovaly melodii druhých houslí dvojhmaty a basa hrála základní harmonické tóny, občas i unisono s prvním hráčem. Vznikala tak jednoduchá lidová polyfonie. K jejím zvláštnostem patří hra tušů, selských a svatebních pochodů s důsledným střídáním hry se zpěvem. Zvuk nástrojů je velmi drsný a pronikavý. Podporují to právě tyto nástroje, které jsou neuměle vyrobené, a jejich hřebovitá kobylka. Dále k tomu přispívá takzvaný „skřipácký bas“ a styl hry na něj.

Zvláštností skřipáckého basu je „hra na sklo“ a způsob zkracování strun při hře. Struníkem prochází šroub, jehož špičatý hrot naráží při hře na „sklíčko“ (kovová destička nalepená na vrchní ozvučné desce), čímž vzniká pronikavý drnčivý zvuk. Hráč si tento zvuk seřizuje jemným šroubováním. Čím víc bas drnčí, tím lépe. Basu má hráč položenou na kolenou. Zkracování strun provádí „štípáním“ mezi prsty levé ruky nad hmatníkem. Hru smyčcem provádí tak, jako by chtěl struny přeříznout.³⁰ Příchodem dechovek a jiných druhů hudeb a současně i úmrtími jednotlivých skřipáků postupně tyto muziky zanikaly.

Skřipky vyráběli většinou šikovnější koláři nebo truhláři. Spodní deska, luby, krk s kolíčkovou hlavicí, vše je vyrobeno z jednoho kusu dřeva, většinou z javoru. Vydlabaná dutina je překryta „vrchní ozvučnou deskou“ ze smrku. Deska má obdélníkové otvory. Uvnitř je podepřena hranatou „duší“. Zubatá kobylka vytváří bzučivý charakter jejich zvuku. Hmatník a struník jsou vyrobeny z barevně kontrastního dřeva – hrušky, švestky nebo ořechu. Pro usnadnění hry na tyto poměrně těžké nástroje jsou skřipky opatřeny řemínkem, který si hráč zvláštním způsobem provléká za levý loket.³¹

V padesátých letech obnovil tuto muziku ve Velkém Beranově Míla Brtník. V muzice hrávali ještě bývalí skřipkaři J. Havrda, J. Prokš, F. Koch. Mělo to ohromnou výhodu v tom, že se podařilo podchytit správný styl hry, ale i to, že s pomocí pana Havrdy se podařilo zapsat veškerý repertoár. *Skřípáci nejen, že znovu hráli, ale docílili během svého působení celé řady mimořádných úspěchů: Krajská přehlídka lidových muzik v Břeclavi; Cena mezinárodní poroty festivalu v Polsku; ocenění v Mnichově a Strážnici; natáčeli s rozhlasem Praha, Brno,*

---

³⁰ BRTNÍK, M. *Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných*. Jihlava: Horácké folklorní sdružení Jihlava, 2004.

³¹ KRUŽÍK, V. *Horácká lidová píseň, skřipácká hudba a Míla Brtník*, Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola Přerov, 2009.

Bratislava; hráli v celé řadě pořadů Československé televize. Supraphon vydal skřipáky pro Ústav lidové kultury ve Strážnici jako 13. desku se záznamem folkloru.³²

2.3 Horácká lidová píseň

Dlouhou dobu byla kladena otázka, zda v lidové písni (a v západomoravské zvláště) byl původní text nebo nápěv. Dlouho nebylo hledisko na tuto problematiku jednotné. *Pro území Čech a Moravy je zvlášť významné dělení na písně vokálního a instrumentálního typu, které jako pevně formuloval Robert Smetana.*³³

Instrumentální typ – vznikl pod vlivem nástrojové hudby a to především v době baroka a klasicismu. Písně tohoto typu se vyskytují v Čechách a v přilehlých oblastech Bavorska a Rakouska. U tohoto typu byl původní nápěv a až k němu byla složena slova. *Jejich hudební podoba je do značné míry ovlivněna melodickými i rytmickými prvky nástrojové hudby..., tj. výraznou periodicitou, převahou durové tonality, výstavbou melodií ze stupnicových postupů a rozložených akordů. Rytmus se odehrává na dvoudobém nebo třídobém metrickém pozadí, což má mnohdy za následek nerespektování přízvukových kvalit textové předlohy. Počet textů až trojnásobně přesahuje počet melodií, tj. ne jednu melodii se zpívá více textových variant.*³⁴

Vokální typ – se opírá o chrámovou hudbu gregoriánského chorálu a o domácí hudbu taneční. Zde se předpokládá původní slovní text, ke kterému byl utvářen nápěv. Vyskytuje se na východní Moravě a dále směrem východním. Má historicky starší kořeny. *Příznačná je častá nepřítomnost metrického pozadí a rytmus je pak řešen recitativním, parlandovým způsobem, který umožňuje respektovat rytmické zákonitosti textu. Pokud jde o poměr textů a melodií, počet melodií převažuje, tzn. že na rozdíl oděských písní se setkáváme spíše se situací, kdy jeden text má více melodických variant.*³⁵ (Zde lze jako příklad použít píseň Borověnka známou i na Horácku.)

---

³² DYMÁČKOVÁ, B. *Horácká lidová píseň v podání souboru Vysočan*. bakalářská práce, Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy Univerzity, 2008.

³³ PECHÁČEK, S. *Lidová píseň a sborová tvorba*, Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2, s. 18

³⁴ PECHÁČEK, S. *Lidová píseň a sborová tvorba*, Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2, s. 18

³⁵ Tamtéž s. 19

Západomoravská lidová píseň horácká se přiklání k českému typu instrumentálnímu, ale ne příliš důsledně, kdežto západomoravská píseň lidová podhorácká se povětšinou přiklání k moravskoslovenskému typu slovnímu.

Horácká lidová píseň se vytvářela hlavně od období baroka. Na její tvorbu měl vliv především pohyb obyvatelstva jak z české tak i z moravské strany (z moravské v menší míře). Kromě toho na ni působil vliv z Bavorska a to především v době kolonizace. Během času ale převládl vliv český, což vysvětluje, proč má horácká lidová píseň více charakter instrumentální, oproti moravskému vokálnímu. Český vliv je zde zcela přirozený, neboť středem horáckého území procházelo spojení mezi Prahou a Vídní, a proto zde byla velká migrace obyvatelstva. Můžeme tedy říci, že lidová píseň na Horácku je výsledkem migračního procesu, který se vytvářel v oblasti českomoravské vrchoviny.

2.3.1 Jazyková stránka horácké lidové písně

Po stránce jazykové převládá v horácké lidové písni vliv středočeského nářečí. Na severní straně Podhorácka částečně proniklo nářečí severovýchodních Čech, na východní straně nářečí hanácké. Časem nabývá větší převahy jazyk spisovný, jen s některými místními odchylkami. Na příklad u přídavných jmen, sloves a zájmen zůstávají koncovky hovorového jazyka: -y>-ej (*malej*), -ém>-ym (*v zelenym hájíčku*), -mé>-mí (*spalo děvče mí*). Protetické „v“ (*vona, vokno*) ve většině písní zůstává. Do oblasti Podhorácka na jihovýchod od Třebíče proniklo nářečí hanácké (*cestičko blódivá*).³⁶

Můžeme však konstatovat, že horáckou lidovou píseň jen mírně zasáhly kalky z tzv. německy ovlivněného „jihlavského ostrova“. V asi padesáti písních, které zaznamenali F. Háva a A. Kubašta ve vesnici Pavlově, vzdálené jen 2 km od kdysi téměř německé vesnice Otína, a R. Eliáš³⁷ v dalších přilehlých vesnicích, najdeme německá slova či zkomoleniny česko-německé. Výjimkou jsou písně zaznamenané J. Havrdou, kapelníkem skřipácké muziky

³⁶ FUČÍK, I. Úvodem, in: BRTNÍK, M. *Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných*. Jihlava: Horácké folklorní sdružení Jihlava, 2004

³⁷ Pozn. autora: *Rukopisná sbírka R. Eliáše čítající cca 60 písní je dosud neznámá. Rudolf Eliáš působil jako ředitel školy v Muglinově na Ostravsku. V době německé okupace žil ve svém rodišti v Pavlově, okres Jihlava. Po roce 1945 se vrátil zpět na Ostravsko, kam si odvezl i rukopisy písní horáckých.*

z Velkého Beranova u Jihlavy.³⁸ Jeho kapela hrávala jak ve vesnicích českých, tak i česko-německých či jen německých. Proto se v některých písních zapsaných Havrdou míchá čeština s němčinou, která je od spisovné němčiny velmi odchylná, např. „*vos host gemocht*“ – „*vos, vos, vózisten tos*“.

2.3.2 Hudební stránka horácké lidové písně

Nám dnes připadá nejpřirozenější tonální systém, který se jmenuje durový. Je v něm zkomponována většina písniček na Horácku, ale není to záležitost jen Horácka.... Není to však ani záležitost jen Česka.... Dokonce to není ani záležitost jen folkloru....V době, kdy se začaly sbírat lidové písničky (tj. v první polovině 19. století), panovala ve vnitřních Čechách doba durová.³⁹ Poslední záznamy mollových písniček zaznamenané na Horácku – v okrese Žďár nad Sázavou - pocházejí z roku 1910. Pokud byla píseň v jiné tónině než v dur, mohla se nové situaci přizpůsobit.

Melodika a rytmika horáckých písní pramení i z povahových vlastností obyvatel Horácka, člověka vážného a zámčivého, v minulosti často živořícího na chudých kamenitých políčkách, která mu poskytovala jen tu nejchudší obživu. I přes tento tvrdý životní úděl se dovedli lidé na Horácku radovat. Jak nám dokazují horácké bály, maškarní merendy, které na několik týdnů, prakticky až do Velikonoc, provázely veselice, dále pak o masopustním úterku tradiční „pochovávaní basy“, dále pouťové zábavy, svatby, křtiny atd.⁴⁰

Melodika horáckých písní je diatonická, chromatika a velké intervalové skoky. Častým jevem u horácké písně je zakončení na třetím stupni. Tempa písní jsou ponejvíce mírná, rychlá se vyskytují jen zřídka, nejčastěji ve spojení s instrumentálním doprovodem. Někteří sběratelé – např. Míla Brtník – tempa u písní neuvádějí. Zpěvák, který při zápisu písně zpěv opakoval, ji často zazpíval v jiném tempu.

---

³⁸ BRTNÍK, M. *Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných*. Jihlava: Horácké folklorní sdružení Jihlava, 2004.

³⁹ HORA, J. *Písničky a popěvky ze severu Horácka*, Josef Hora, Žďár nad Sázavou 2004

⁴⁰ PERNICA, B. *Rok na moravském Horácku a Podhorácku*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1951.

Takt je v lidové písni nejčastěji třídobý nebo dvoudobý. Horácká píseň se většinou vyhýbá triolám, často se vyskytuje synkopa. Po formální stránce je horácká píseň tvořena převážně kladením dvou a třítaktového motivu za sebou buď opakovaně, nebo diatonicky směrem nahoru nebo dolů.⁴¹

K charakteristickým rysům horácké písně patří střídavý takt u písni tanečních, především na severním moravském Horácku a ve východočeském Horácku. Tance, které se na takové písni tančily, jsou označovány „směsek“ nebo „mateník“ nebo „tanec přes nohu“. Dalším častým typem jsou třídobé takty buď ve valčíkovém rytmu („tajč“) nebo v obřadní menuetové podobě. Těmto tancům se na Horácku říkalo „minet“, „hanácká“, „vláčitá“ apod. Útvarem, charakteristickým pro Horácko i pro sousední regiony – Brněnsko, jižní Čechy – je zpěvní „kolo“. O přestávce u muziky se otáčely ženy (ale nezřídka i muži nebo všichni společně) za zpěvu různých písni v kole a podle charakteru písně volily i druh kroku, běhu nebo skákání.⁴²

2.3.3 Zajímavosti v horácké písni

Na Horácku se lidové písně vyvíjely pod mnoha vlivy (viz výše) a jejich sběratelé málokdy mohli zapsat píseň, která by byla zcela „nová“, tzn. neměla textovou či hudební variantu již zapsanou v jiné národopisné oblasti. Navíc nejsou všechny sběry označeny jako písně, které nemají variantu v jiné oblasti. Zde mi nejčennějším zdrojem byla kniha Josefa Hory, která v poznámkách uvádí nejen místo, kde byla píseň zaznamenána, ale u některých je přímo napsáno: *Varianty nejsou známy*.⁴³ Josef Hora zaznamenal 360 písni, z nich 25 je takto označeno. (č. 1. str. 8, č. 10, 20. str. 14, č. 22. str. 15, č. 57. str. 25, č. 69. str. 31, 105, č. 107 str. 47, č. 111 str. 48, č. 113 str. 49, č. 116 str. 50, č. 184, 186 str. 75, č. 188, 190 str. 76, č. 195 str. 78, č. 200 str. 79, č. 204 str. 80, č. 208 str. 81, č. 222 str. 86, č. 246 str. 95, č. 293 str. 106, č. 305 str. 110, č. 313 str. 112, č. 352 str. 123)

---

⁴¹ FUČÍK, L. *Úvodem*, in BRTNÍK, M. *Zpěvník horáckých písni po lidech sebraných*. Jihlava: Horácké folklorní sdružení Jihlava, 2004.

⁴² KUČA, J. *Horácká hudba, píseň a tanec*, <<http://www.region-vysocina.cz/index.php?objekt=1653>>

⁴³ HORA, J. *Písničky a popěvky ze severu Horácka*, 1. vydání, Žďár nad Sázavou, edice Vysočina, 2004

Nezpochybnitelný původ mají písně, v jejichž názvu se objevuje místopisný název, i když u těchto písní už je možné, že např. jméno vesnice je z oblasti Horácka, ale píseň je známá i jinde. Opět se zde setkáváme se specifiky oblasti – s velkou migrací obyvatel za prací – píseň se líbila, zpěvák v ní jen zaměnil cizí místní jméno za jemu blízké. Tato píseň pak byla vnímána jako „domácí“ a je nesnadné zjistit, ke které oblasti se vlastně původně váže. (Totéž se dělo s další úpravou textu i se záměnou či úpravou melodie.) V bezprostřední blízkosti mého bydliště byla například zapsaná píseň *Když sem šel tuhle k Hurtový Lhotě*. Ta sice má melodii rozšířenou, ale osobitý text. (Hora č. 328 str. 116).

Dost ojedinělé jsou i písně s českoněmeckým textem, třeba *Sloužila panna*, zapsaná ve Velkém Beranově. Objevují se zde kalky, tj. pojmenování vytvořená z domácího jazykového materiálu přesným napodobením cizí předlohy. (viz 2.3.1)

Velmi zajímavé jsou písně halekačkového typu. Halekačka je název zpěvního žánru, odvozen od úvodního zvolání helo, hola, hoja. Po něm následuje vlastní sdělení. Interpretují je hlavně děti, především děvčata. Je to druh komunikace na dálku.⁴⁴ Halekačky a pasácké písně jsou sice rozšířené ve všech kopcovitých oblastech, ale na Horácku jsou některé dost osobité např. *Martínek je hezké*⁴⁵. Další zajímavá halekačka je *Co se to tam blejská* (Brtník str. 105 – 106) nebo *Tam pod Rybným* (Brtník str. 190). U ní je díky jménu obce nezpochybnitelný původ.

---

⁴⁴TYLLNER, L. *Lidová kultura*, Praha 2007, MLADÁ FRONTA, ISBN: 978-80-204-1712-1

⁴⁵ HORA, J. *Písničky a popěvky ze severu Horácka*, 1. vydání, Žďár nad Sázavou, edice Vysočina, 2004, č. 28 str. 17

BRTNÍK, M. *Zpěvník Horáckých písní po lidech sebraných*, Jihlava 2004. ISBN: 80-239-3125-3, str. 271

3 Lidová píseň ve škole

3.1 Lidová píseň ve školních vzdělávacích programech

Každodenní zkušenost učitele ukazuje zřetelně, že kvantitativně je tzv. zábavná hudba v převaze, a získává si tedy oblibu. Nezůstává však v paměti jako lidová píseň, která vychází vstříc svými rozměry, ale i tím, že ji může zpívat kdokoli, aniž ho osočíme, že to může zpívat jen Gott či Vondráčková nebo jiný ze známých zpěváků, v jehož interpretaci je ta která píseň známá... Co však spojuje generace ke společnému zpěvu je stále především lidová píseň, která ve své elementární podobě a ve své staleté kolektivní zkušenosti vytváří často prostředí vzájemné blízkosti a vědomí společné kultury.⁴⁶

Problematiku zachování národní kultury a tedy i zachování lidové písně řeší vládní usnesení z roku 2003. Ve SVOT analýze uvádí mimo jiné ve slabých stránkách, že seznamování s tradiční lidovou kulturou a jejím významem je dosud nedostatečně zahrnuto do základního vzdělávání ve školách a do organizované mimoškolní výchovy.⁴⁷

V současné době se žáci všech základních škol vzdělávají podle vlastních školních vzdělávacích programů (ŠVP), které vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu (RVP), který by již měl závěry zmiňovaného usnesení naplňovat. V bodě 5.7.1 je zde uveden Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru hudební výchova. Zde jsou velmi obecně stanoveny očekávané výstupy pro 1. a 2. období pro první a druhý stupeň základní školy.⁴⁸ Znalost lidové písně ve vokálních, instrumentálních, poslechových či hudebně – pohybových činnostech je zde zmiňována jen velmi sporadicky. Pro rozbor jsem použila školní vzdělávací programy tří základních škol, které se nacházejí v různých místech sledovaného regionu Horácko (v Jihlavě, Chrudimi a Světlé nad Sázavou) a které jsou volně dostupné na internetových stránkách.

---

⁴⁶ JURKOVIČ, P. *Lidová píseň ve škole*, Muzikservis 1997, IBNS 97-580607-12

⁴⁷ USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 11. června 2003 č. 571 ke Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice, s. 16-17

⁴⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání VÚP Praha 2007, aktuální znění k 1.9.2010*

Lze předpokládat, že většina škol použila při tvorbě učebních plánů a osnov za základ starší vzdělávací programy, například Základní škola (Schválilo MŠMT dne 30.4. 1996 pod čj. 16 847/96 - 2 s platností od 1. 9. 1996), Národní škola (Vzdělávací program pro 1. - 9. ročník základního školství, schválilo MŠMT ČR dne 17. 3.1997 pod č.j. 15724 / 97-20 s účinností od 1. září 1997 jako vzdělávací program pro 1.- 9. ročník základního vzdělávání) nebo Obecná škola pro 1. stupeň (Schválilo MŠMT pod čj. 12035/97-20, s platností od 1.9.1997).

Dále se budu věnovat analýze učebnic hudební výchovy a zpěvníků, které jsou opatřeny doložkou MŠMT. Jsou to knihy následujících nakladatelství: Státní pedagogické nakladatelství a nakladatelství Music Cheb.

3.1.1 Lidová píseň v Rámcovém vzdělávacím programu

V etapě základního vzdělávání je hudební výchova součástí vzdělávací oblasti Umění a kultura. *Hudební výchova vede žáka prostřednictvím vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností k porozumění hudebnímu umění, k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu a jejich využívání jako svébytného prostředku komunikace. V etapě základního vzdělávání se tyto hudební činnosti stávají v rovině produkce, recepce a reflexe obsahovými doménami hudební výchovy.*⁴⁹ Přestože se termín lidová hudba v RVP v podstatě nevyskytuje, dává tento vzdělávací program prostor pro tvůrce ŠVP. Bohužel nikde není upozornění či doporučení na možnost využití regionálních prvků. „Svoji“ píseň tedy zařazují učitelé jen z vlastního rozhodnutí, podle vlastních znalostí a zkušeností.

Často se však stává, že učitelé hudební výchovy nemají potřebnou kvalifikaci. Přestože není v současnosti k dispozici vhodná statistická šetření, které by analyzovalo stav kvalifikované výuky v základních školách, lze použít následující údaje. *Zjištěný podíl nekvalifikovaných učitelů pro školní rok 2008/09 k 30. 9. 2008 činil 15,2 % pro 1. stupeň a 14,9 % pro 2. stupeň.*⁵⁰ Vzhledem k malé dotaci hodin hudební výchovy se často stává, že právě učitelé hudební výchovy nejsou kvalifikovaní, v procesu tvorby vzdělávacího programu si příliš nevěděli rady a ŠVP jen kopíruje obecné zásady RVP. V praxi pak pravděpodobně

---

⁴⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání VÚP Praha 2007, aktuální znění k 1.9.2010, s. 56*

⁵⁰ *Analýza kvalifikovanosti učitelů a návrhy doporučení pro podpůrné projekty ESF, program ÚIV „Rychlá šetření“. 7. – 14. září 2009.*

vyučují prostě to, co je v učebnicích, popř. využívají bývalé vzdělávací programy, či ještě hůře přizpůsobují obsah hodin hudební výchovy požadavkům dětí, které směřují k populární hudbě. Tento faktor by bylo zajímavé podrobit podrobnější analýze např. na základě cíleného dotazníkového šetření. Rozhodně lepší je situace na 1. stupni, protože zde všichni kvalifikovaní učitelé získali vzdělání i pro výuku hudební výchovy.

3.1.2 ŠVP Základní škola Jihlava, Demlova 32

Školní vzdělávací program nese název Škola, do které stojí za to chodit, byl vytvořen 21. 9. 2007. Předmět Hudební výchova se vyučuje jako samostatný předmět. Časová dotace je od 1. do 5. ročníku jedna hodina týdně. Do předmětu je zařazen do průřezových témat projekt pro 5. třídu s názvem *Lidová a umělá píseň*. Pro všechny ročníky 1. stupně v osnovách ŠVP přejímá přesně RVP.

Na 2. stupni je časová v 6. a 7. ročníku 2 hodiny týdně, v 8. a 9. ročníku 1 hodina týdně – výběrový seminář. V 6. ročníku je jako průřezové téma zařazena *Lidová hudba evropských národů* (celoročně integrace) a téma - *Vývoj lidové písně na našem území* jako projekt v 1. pololetí.⁵¹

Závěr: Na základě běžně dostupných informací lze předpokládat, že horácká lidová píseň se cíleně vyučuje pouze projektově v 6. ročníku.

3.1.3 ŠVP Základní škola Chrudim, Dr. Peška 768

Školní vzdělávací program nese název Zdravé, spokojené a svobodné dítě rádo objevuje život, platnost aktualizované verze dokumentu od 1. 9. 2010. Na 1. stupni je vyučovací předmět zařazen v 1. – 5. ročníku v dotaci 1 hodina týdně. V průřezovém tématu Osobnostní a sociální výchova je věta, že *seznamujeme žáky s hodnotou zvyků a tradic, v kompetencích občanských ...vede žáky k respektování, ochraně a ocenění našich hudebních tradic; podporuje pozitivní postoj k vážné, lidové i populární hudbě.*

---

⁵¹ <<http://www.zs-demlova.ji.cz/dokumenty/dokumenty.html>>, 9.2.2012

Na druhém stupni je vyučovací předmět hudební výchova samostatným předmětem v hodinové dotaci 1 hodina týdně v 6. – 9. ročníku. V občanských kompetencích se ŠVP zaměřuje na vedení žáků k *respektování kulturní tradice i historického dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům*. Lidové písně je věnováno učivo 6. ročníku. Je to lidová píseň vokální i instrumentální, lidový dvojhlas, interval - práce s hlasem a rozvoj hlasové techniky, hudební nástroje v lidové hudbě. V 7. ročníku se objevuje téma Putování za lidovou písní (ukolébavky, vojenské, milostné, pracovní, obřadní, sváteční, křesťanské, koledy – z Čech i z celého světa, české, evropské, etnické). V učivu Hudba a pohyb je zařazen lidový tanec.⁵²

Závěr: Na základě dostupných informací lze konstatovat, že ŠVP se zaměřuje na lidovou píseň jak na 1. stupni, tak zejména v 6. a 7. ročníku druhého stupně, horácká lidová píseň má podle osnov prostor v 7. ročníku.

3.1.4 ŠVP Základní škola Světlá nad Sázavou, Komenského 234

Školní vzdělávací program nese název Základní škola pro život, platnost dokumentu je od 30. 8. 2007. Vyučuje se na obou stupních 1 hodina týdně. Pro všechny ročníky 1. i 2. stupně v osnovách ŠVP přejímá přesně RVP. Lidová píseň prochází všemi ročníky, těžiště je v 6. ročníku, kde se objevuje zpěv i poslech lidových písní, práce s notovým zápisem a říkadlo, píseň a rytmické vyjádření textu písně. Horácká lidová píseň je součástí dlouhodobých projektů Lidový rok (Vánoce, Masopust, Velikonoce) určených pro 1. i 2. stupeň. Jako samostatný předmět s dotací jedna hodina týdně se v 7. až 9. ročníku vyučuje volitelný předmět Sborový zpěv, jehož součástí jsou lidové písně české i písně ostatních evropských národů s možností doprovodu hry na nástroje Orffova instrumentáře.⁵³ Při Základní škole v Komenského ulici ve Světlé nad Sázavou pracuje folklorní soubor Škubánek, vznikl v roce 1984, v repertoáru má soubor písně, tance, hry a říkadla z Horácka, převážně českého.

---

⁵² < <http://www.zspeska.cz/>>, 9.2.2012

⁵³ < [www..zskomenskehosns.cz](http://www.zskomenskehosns.cz/)>, 12.2.2012

Závěr: Na základě dostupných informací i mých vlastních osobních zkušeností lze konstatovat, že ŠVP se zaměřuje na lidovou píseň jak na 1. stupni, tak zejména v 6. ročníku stupně druhého, ve vyšších ročnících se realizuje lidová píseň v povinně volitelném předmětu Sborový zpěv. Horácká lidová píseň se cíleně pěstuje prostřednictvím folklorního souboru (viz další kapitola) i průběžně v hodinách hudební výchovy. Hlavní podíl na kvalitním přístupu má vyučující hudební výchovy, která je současně vedoucí folklorního souboru.

3.2 Horácká lidová píseň v učebnicích pro základní školy

Podle portálu České školství jsou nejprodávanějšími učebnicemi knihy ze Státního pedagogického nakladatelství. Podle těchto učebnic se vyučuje i u tří výše zmiňovaných škol. Jejich nespornou výhodou je fakt, že řada je ucelená, tj. od 1. až do 9. ročníku a jsou k nim vydány i metodické příručky a audionahrávky. (Učebnice pro první stupeň s metodickými příručkami a nahrávkami nabízí také nakladatelství Nová škola.)

Ze tří výše sledovaných školních vzdělávacích programů vyplývá, že lidová píseň je vyučována především v 5., 6. a 7. ročníku. Proto této věkové skupině věnuji i následující rozbor učebních textů.

3.2.1 Učebnice hudební výchovy, Státní pedagogické nakladatelství

Ročník	Str.	Písňe, které jsou zapsány na Horácku (mají horáckou variantu)
5.	18	Uhynula na salaši slanina – horácká varianta: Ztratila se na salaši slanina
	73	Marjánko, Marjánko, stavěj ti máje
	95	Hvězdičky, dobrou noc
	103	Spádlá z vjišně – horácká varianta Spadla z višně (také mateník)
6.	48	Vyletěla holubička

7.	12,13	Varianty lidových písní – horácká Borověnka (2 var. odlišné melodie)
	16	Písně verbířské – mají tematické ekvivalenty i na Horácku
	20	Písně milostné – mají tematické ekvivalenty i na Horácku
	89	Mateníky – mají ekvivalenty i na Horácku
	101	Kucmoch, kucmoch = kromě názvu jídla z brambor též píseň – mateník. ⁵⁴
	107	Ó řebíčku zahradnický
8.		Lidové písně nejsou uvedeny
9.		Lidové písně nejsou uvedeny

Závěr: V učebnicích Státního pedagogického nakladatelství nejsou uvedeny žádné písně, které by byly zapsány pouze na Horácku, výše vypsané písně jsou zde také rozšířeny, popř. mají hudební či textové ekvivalenty.

3.2.2 Zpěvníky pro základní školy

V současné době nemají školy k dispozici příliš velký výběr zpěvníků. Nejrozšířenějšími jsou zpěvníky s názvem Já, písnička. Pro 5. – 9. třídy základních škol je doporučen díl II. („žlutý zpěvník“). Lidové písně jsou zde zastoupeny na 31 stranách, celkem je zde 51 lidových písní a 13 koled a vánočních písní, z toho 7 lidových. Druhou knihou, kterou lze v základních školách využívat, je zpěvník s názvem Písnička II. Lidových písní z domova je tam uvedeno pouze 16 a 10 písní Vánoc, z nichž polovinu zastupují umělé písně.

⁵⁴ Na Horácku se říkalo škubánkům šusterky.

3.2.2.1 Zpěvník Já, písnička ⁵⁵

Str.	Písňe, které jsou zapsány na Horácku (mají horáckou variantu)	Sběr
33	Zpívejte, vážanští kohóti (Horácká varianta má v názvu nedvěský místo vážanští. Text je velmi podobný, melodie jiná)	Hora Toncrová
47	Žalo děvče, žalo trávu (velmi podobný text, ale melodie jiná)	Toncrová

Lidových písní z Horácka ve „žluté“ Já, písničce není mnoho, najdeme tam spíše písně moravské, popřípadě z jiných českých oblastí. Lidových písní, které mají svojí variantu i na Horácku, bychom více našli v zeleném zpěvníku Já, písnička, ale ten je určen pro děti na prvním stupni základní školy, i když i s tímto se někdy v hodinách hudební výchovy na druhém stupni také pracuje. Do jisté míry záleží na uvážení učitele, které písně vybere, ať je to proto, že jsou mu bližší nebo že se lépe hodí pro daný ročník či konkrétní kolektiv dětí.

3.2.2.2 Zpěvník Písnička II. ⁵⁶

Další ze zpěvníků, který se používá na druhém stupni základní školy, je Písnička II. Obsahuje ukázky písní ze všech období od antické hudby až po populární píseň. Lidové písní se samozřejmě také věnuje, rozděluje ji na dvě části, a to na píseň z domova a písně jiných národů. Horáckou variantu jsem našla pouze u dvou písní. Znovu je jasné, že Horácko nepatří mezi nejoblíbenější regiony pro výběr písní do zpěvníků pro děti.

---

⁵⁵ JÁNSKÝ, P. *Já, písnička*, Music Cheb 2002, ISBN: 80-85925-01-X

⁵⁶ *Písnička II. Cesty* 2006, ISBN: 80-7181-414-8, autor neuveden

Str.	Písňe, které jsou zapsány na Horácku (mají horáckou variantu)	Sběr
79	Kdybys měla, má panenko (Na Horácku známe dvě podoby této písňe. Kdybys měla, má panenko, sto dvorů- odpovídá to druhé sloce uvedené písňe, mají shodný text i melodii, lehce se liší jen rytmus. Druhou variantou je písň Kdybys měla, má panenko, sto ovec- slova odpovídají první sloce písňe nalezené ve zpěvníku Písnička II., ale melodie je jiná.)	Toncrová
107	Pochválen bud' Ježíš Kristus (písň má na Horácku stejná nebo velmi podobná slova, ale melodie se liší.)	Toncrová Hora

Zpěvníky pro základní školy uvádí velmi málo lidovou hudbu jako takovou, horácké variantě se věnují opravdu jen okrajově nebo vůbec. Opět záleží na učiteli, jestli se rozhodne jí zařadit do osnov nebo ne. Je to určitě škoda, že se horácká lidová písň neučí více, protože má mnoho krásných písň, které se jinde nedají slyšet.

3.3 Hodina hudební výchovy

Třída: 7.

Předmět: hudební výchova

Téma: Putování za lidovou písň po různých krajích

Cíl (výchovný, vzdělávací): neverbální komunikace, schopnost mimoslovního vyjádření, rytmické cítění, pocit sounáležitosti se skupinou, rozvoj muzikálnosti, rytmický pohyb, hravost, tvořivost, rozvoj fantazie, spojení pohybu a zpěvu, sluchová paměť, improvizace, radost ze hry, zpěvu, podporování osobního vztahu k lidové hudbě a k horácké lidové písni

Očekávané výstupy: dechové, hlasové, pěvecké, artikulační a deklamační, sluchové, intonační, rytmické cvičení; schopnost odlišit varianty lidové písň, seznámení s písni svého kraje, společné provedení horácké lidové písň

Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova - poznávání lidí - kreativita, sebepoznání a sebepojetí, komunikace, hodnoty, postoje, rozvoj schopností poznávání, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, kooperace

Environmentální výchova - vztah člověka k přírodě

Mediální výchova - schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty z médií

Výchova demokratického občana - slušnost, tolerance, aktivita, samostatnost

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení - podle individuálních hudebních schopností a dovedností vyhledávají a třídí informace, používají obecně užívané hudební termíny, získané znalosti propojují do souvislostí

Kompetence k řešení problémů - na základě individuální hudební vyspělosti postihují z hudebního proudu znějící skladby významné sémantické prvky, srovnávají je, slovně charakterizují, hledají spojitosti mezi vlastní hudební zkušeností a zkušeností autora předávané hudebním dílem, samostatně a kriticky přemýšlejí

Kompetence komunikativní - při práci ve skupině dokáže žák vyjádřit svůj názor, vhodnou formou ho obhájit a tolerovat názor druhých

Kompetence sociální a personální - efektivně spolupracují, respektují názory jiných, žáci se učí objektivním přístupem zhodnotit svoji práci i práci ostatních, učí se chápat odlišné kvality svých spolužáků, učí se respektovat pravidla při práci v týmu, dodržovat je a svou pracovní činností kladně ovlivňovat kvalitu práce

Kompetence občanské - respektují názor druhých, chrání a oceňují naše kulturní tradice, aktivně se zapojují do kulturního dění, (folklorní soubor)

Kompetence pracovní - při samostatné práci jsou žáci vedeni ke koncentraci na pracovní výkon, jeho dokončení a dodržují vymezená pravidla, žáci si vytváří pozitivní vztah k hudebním činnostem

Postup ve vyučovací hodině:

	Poznámky
<p>1. <i>Úvod</i> (seznámení žáků s cílem hodiny, motivace) Dnes se vydáme za lidovými písněmi...</p>	
<p>2. <i>Opakování předchozího učiva</i></p> <p>3. <i>Hudebně přípravná cvičení: práce s lidovým říkadlem:</i> Vyjdi, vyjdi sluníčko na to naše políčko. Vyjdi, vyjdi na kopeček, uvidíš tam pět oveček a šestýho berana se zlatýma rohama. a) výslovnost + zpaměti b) zrytmizovat + hra na tělo (hra nesmí přijít brzy, aby předčasně neodvedla pozornost od textu) c) přidáme jednoduchý nápěv d) ostinata: a) slu-ní-čko, b) na ko-pe-ček melodie - rozdělit děti na tři skupiny e) ostinata + zpěv Vyjdi, vyjdi sluníčko – postupné přidávání</p>	<p>Navázání na učivo předchozích ročníků</p> <p>Možno rytmus podpořit Orff. hudebními nástroji</p>
<p>4. <i>Metodický postup vyvození nového učiva:</i> a) Lidové písně od pradávna vypráví o tom, co lidé měli rádi, co je trápilo, z čeho se radovali. Vypráví i o zvycích a obyčejích, o tom v co věřili, čeho se báli. Lidové písně patří ke kultuře každého národa, po dlouhá staletí provázely člověka od kolébky až do smrti. Autoři lidových písní jsou neznámí. Mezi lidmi se písně šířily ústním podáním. Občas se stalo, že si někdo chtěl „přinést“ domů</p>	

<p>písničku, která se mu líbila. Jenže – buď zapomněl melodii – vymyslel si svoji, nebo pozapomněl slova a ta si pak dotvořil podle svého vkusu. Vznikaly písničky hodně podobné – mluvíme o různých <u>variantách lidových písní</u>. Zazpívejme si písně z učebnice str. 12 Po valašsky od zeme a Pásli ovce valaši str 13.</p> <p>Čím se od sebe liší? (<i>Stejná melodie, jiná slova</i>) Poznáš, kde se písnička narodila? (<i>na Moravě, na Valašsku</i>)</p> <p>Znáš nějakou písničku z našeho kraje? ..... dvě horácké písně vám představím. Poslouchejte, co mají společného a v čem se liší.</p> <p>Stojí borověnka borová– uč. zazpívá s doprovodem např. kytary D dur</p> <p>Stojí borověnka borová– uč. zazpívá s doprovodem např. kytary A dur</p> <p>(<i>písně mají shodná slova, nápěvy – melodie jsou rozdílné</i>)</p> <p>Která varianta písně se vám líbila víc? Naučíme se ji. Uč.rozdá text, případně zobrazí na interaktivní tabuli.</p> <p>b) Děti zpívají celou píseň, v případě potřeby (složitější text, obtížnější melodie) následuje výuka jednotlivých složek.</p> <p>c) Rozbor textu:</p> <p>Co je „borověnka“? (<i>borovice</i>)</p> <p>Co je „jatelinka“? (<i>jetel</i>)</p> <p>Co znamená „falešná panenka“? (<i>není upřímná</i>)</p> <p>Jaký příběh písnička vypráví?</p>	<p>(Pernica str. 252) (Brtník str.183)</p>
<p>5. <i>Procvičení a upevnění probraného učiva</i> citlivé podání písně Stojí borověnka</p>	
<p>6. <i>Samostatná práce</i> Požádej rodiče, prarodiče, ať si vzpomenou na písně svého dětství – motivace pro další hodinu</p>	
<p>7. Závěr</p>	

Zhodnocení hodiny, hodnocení a sebehodnocení, Pochvala dětí	
--	--

4 Horácká lidová píseň v mimoškolní činnosti

Pojem mimoškolní vzdělávání byl zaveden v poválečném období pro vzdělávací aktivity organizované mimo školskou soustavu, jejichž výstupem není ucelené školské vzdělání. V současnosti, kdy dochází k prolínání školských a "neškolských" vzdělávacích aktivit, jde o pojem méně frekventovaný, protože diverzifikací vzdělávání dospělých byl nahrazen řadou specifických jednoznačnějších pojmů. Dnes častěji používán ve významu vzdělávacích aktivit prováděných školou mimo její hranice (angl.: *outreach*) jako aktivita celoživotního učení (viz též komunitní vzdělávání).⁵⁷

4.1 Zájmové vzdělávání

Z tohoto pohledu lze do mimoškolního vzdělávání zařadit zájmové vzdělávání, které je definováno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podrobněji v prováděcím právním předpisu - vyhlášce č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 109/2011 Sb. Vyhláška upravuje pouze ty oblasti, pro které dal školský zákon zmocnění - zmocňovací ustanovení jsou v § 112, § 121 odst. 1 a § 123 odst. 5. V § 118 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání se říká, že *zajišťují podle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.*

Vyhláška č. 74/2005 Sb ze dne 9. února 2005 o zájmovém vzdělávání uvádí tři druhy školských zařízení pro zájmové vzdělávání:

---

⁵⁷ PALÁN, Z. *Mimoškolní vzdělávání*. < <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník> > 10.2.2012

- 1) středisko volného času, které má tyto dva typy: dům dětí a mládeže (DDM), který uskutečňuje činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání a stanice zájmových činností zaměřená na jednu oblast zájmového vzdělávání
- 2) školní družina
- 3) školní klub

4.1.2 Dům dětí a mládeže

Jak vyplývá z výše uvedené vyhlášky, domy dětí a mládeže se zabývají širokou nabídkou činností jako je sport, technika, výuka jazyků, technická výchova, výuka výtvarných technik a v neposlední řadě hudba, tanec, zpěv, výuka hry na hudební nástroje. V kraji Vysočina, do kterého nejvíce zasahuje národopisná oblast Horácko, působí v současné době 20 DDM (4 z nich zřizuje kraj - Bystřice nad Pernštejnem, Chotěboř, Jihlava, Třebíč, u jednoho (Havlíčkův Brod) probíhá proces převodu na základě dohody kraje a města, 13 zřizují města a 2 jiní zřizovatelé).⁵⁸

Na základě informací Horáckého folklorního sdružení se mi podařilo shromáždit údaje o podílu domů dětí a mládeže na udržování a propagaci horáckého folkloru. Z dosažitelných informací vyplývá, že cíleně se lidové písní věnují domy dětí jen okrajově, pouze v Boskovicích a v Telči pracují při domech dětí a mládeže dětské folklorní soubory. Podle dostupných webových stránek se v žádném dalším DDM v nabídce činností neobjevuje horácký folklor.

Závěr: Domy dětí a mládeže jsou orientované na širokou nabídku činností pro děti. Z dostupných školních vzdělávacích programů lze obecně stanovit hlavní úkol: podílet se na zdravém vývoji dětí a mládeže a vytvářet podmínky pro její co nejširší participaci na společenském, politickém a ekonomickém životě České republiky. V praxi to také často znamená, že chtějí-li DDM děti zaujmout, přizpůsobují nabídku poptávce. A tak se objevuje moderní hudba a výpočetní technika podstatně častěji než folkloristika.

---

⁵⁸ Materiál pro radu čj. ZK-02-2010-66 , 31.1.2012, <http://extranet.kr-vysocina.cz/samosprava/index.php?akce=zastupitelstvo_materialy_detail&id=3476> 3.3.2012

4.1.3 Školní družina, školní klub

Školní družina (pro žáky 1. stupně základní školy) a školní klub (pro žáky 2. stupně) zůstávají nejčastějším typem zařízení pro výchovu mimo vyučování. Jejím úkolem není jen zajišťovat péči v době, kdy se dětem nemohou věnovat rodiče. Mohou být důležitým výchovným partnerem rodiny, školy a obce, plnit vzdělávací cíle - rozvíjet specifická nadání i pomáhat překonávat handicapy dětí. Mohou sehrát i důležitou roli v prevenci negativních sociálních jevů a rozvoji důležitých osobních a sociálních kompetencí.⁵⁹

Závěr: Na základě informací Horáckého folklorního sdružení lze usoudit, že tam, kde je základní škola zřizovatelem dětského folklorního souboru, je to právě družina či klub, kde se děti s horáckou lidovou písní mají příležitost seznámit. V kraji Vysočina jsou to 4 základní školy, je možné, že počet je i počet vyšší, neboť výčet zahrnuje pouze soubory, které jsou členy Horfosu.

---

⁵⁹ HÁJEK,B, PÁVKOVÁ,J a kol. *Školní družina*, Praha, Portál 2011,ISBN 978-80-7367-900-2

4.2 Základní umělecké školy

Žáci, kteří se chtějí věnovat hlouběji některému hudebnímu oboru, mají možnost navštěvovat základní uměleckou školu. V kraji Vysočina působí v současné době 25 základních uměleckých škol (z nich 2 jsou zřízeny krajem - Bystřice nad Pernštejnem, Havlíčkův Brod, u jedné (Pacov) byl zahájen proces převodu, 21 městy a 1 jiným zřizovatelem).⁶⁰

ZUŠ vyučují podle schválených učebních plánů vydaných MŠMT. Obsah učiva se řídí platnými učebními osnovami pro ZUŠ (dříve LŠU) z let 1980-1991, jak byly postupně vydávány SPN Praha. Obsah učiva je možno upravit až do 30% jeho rozsahu tak, aby byla respektována osobitá tvořivost učitele, aby vznikl prostor pro individuální přístup k žákům a aby učební osnovy mohly být obohacovány o nové poznatky daného oboru.⁶¹

Z doporučených lidových písní najdeme v osnovách velmi málo. Například pěvecká příprava pro II. stupeň z roku 1988 je zredukována na klasické autory (například Dvořákovy Písň v lidovém tónu, Janáčková Moravská poezie v lidových písních).

Závěr: V praxi velmi záleží na konkrétním pedagogovi, zda zařazuje lidovou píseň, popř. zda zná a zařazuje horáckou lidovou píseň. Osnovy dávají možnost téměř jednu třetinu doplnit vlastním výběrem písní. Víím z vlastní zkušenosti, že pro udržení co největšího počtu žáků se repertoár vybírá spíše z populární hudby.

---

⁶⁰ Materiál pro radu čj. ZK-02-2010-66 , 31.1.2012, <http://extranet.kr.vysocina.cz/samosprava/index.php?akce=zastupitelstvo_materialy_detail&id=3476,>

⁶¹ Schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky dne 26. června 1995 pod č.j. 18.418/95-25 s účinností od 1. září 1995, pro výtvarný obor dne 3. 5. 2002 pod č.j. 18 455/2002-22 s platností od 1. 9. 2002, pro taneční obor dne 7. 5. 2003 pod č.j. 17 620/2003-22 a č.j. 17 621/2003 s platností od 1. 9. 2003, pro literárně-dramatický obor pod č.j. 22 225/2004-22 s platností od 1. 9. 2004 a pod č.j. 22 035/2005-22 s platností od 1.9.2005.

V současné době prochází jak střediska volného času, tak základní umělecké školy dost obtížnou transformací. V květnu 2010 byly schváleny Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina na podporu převodu vzdělávacích činností základních uměleckých škol a školských služeb středisek volného času z kraje na obce.⁶² Ke zlepšování činnosti těchto hlavních subjektů zajišťujících mimoškolní vzdělávání to rozhodně nepřidá.

4.3 Dětské folklorní soubory

Primární, i když chronologicky nikoli nejstarší formou existence hudebního folkloru mimo originální prostředí představuje jeho pěstování ve speciálně ustavených folklorních skupinách, jejichž cílem je udržovat folklor v jeho autentické podobě. Vzhledem k tomu, že působí v nepůvodním prostředí (často jiné místo, generačně porušená kontinuita), jedná se vždy o větší či menší míru stylizací původních lidových výtvorů.⁶³

Folklorní sdružení České republiky, které je zaměřeno na uchování a rozvíjení lidových tradic a národních kulturních hodnot, zejména v oblastech lidové hudby, zpěvu i tance. Sdružení sjednocuje více než 14.000 členů ve 412 folkloristických souborech. Samozřejmě je počet dětí i dospělých, kteří se věnují folkloru jistě vyšší, protože soubory vznikají a zanikají a rovněž členství ve FOS ČR není pro existenci souboru, skupiny či kroužku povinné.

Činnost dětí ve folklorním souboru může přispět k jejich správnému fyzickému i psychickému vývoji. Děti zde zdravým způsobem zvyšují svoji fyzickou zdatnost, nejsou jednostranně přetěžovány. Velký důraz je kladen například na správné držení těla a kultivovanost pohybu.

Učí se základy tanečního pohybu. Rozvíjí se zde i řečové schopnosti, správná artikulace a výslovnost, důležitou roli hraje hlasová výchova. Práce v souboru je důležitým prostředkem výchovy k vnímání estetickému i citovému. Při práci v souboru se rozvíjejí i některé charakterové vlastnosti dětí. Dítě v souboru musí spolupracovat s ostatními, být zodpovědné

---

⁶² Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina na podporu převodu vzdělávacích činností základních uměleckých škol a školských služeb středisek volného času z kraje na obce a zájmových a sportovních aktivit dětí a mládeže v prostorách škol a školských zařízení a na školních sportovištích ze dne 11. 5. 2010, č. 04/10

⁶³ PECHÁČEK, S. *Lidová píseň a sborová tvorba*, Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2

za svůj výkon. Zároveň je jeho úspěch závislý na výkonu ostatních. Dítě se učí toleranci i schopnosti odpustit jinému chybu.

Zejména pokud se nejedná o špičkové soubory, kde je velký tlak na výkonnost dětí, mohou být oázou pro dětské duše. Vždyť nejednou se stane, že dítě, které je ve školním vyučování neúspěšné, se stává hvězdičkou souboru. Dítě, jemuž ve třídě chybějí kamarádi s podobnými zájmy, zde získává nové přátele. Zájem dítěte o práci v souboru může působit také jako prevence sociálně patologických jevů (působí zde tlak kolektivu i zájem o věc, který dítěti brání ničit sebe sama).⁶⁴

Zdenka Jelínková klade velký důraz na to, aby dětské soubory pracovaly s materiálem jim vlastním (s dětským folklorem) nebo s materiálem sice z repertoáru dospělých, ale který je dětem přístupný. Dětských písní v pravém smyslu slova je poměrně málo. Jsou to spíše jednoduché popěvky podobné melodickému přednesu říkanek. Vzhledem k tomu, že zpěv tvoří důležitou součást práce dětských souborů, je nutné vybírat vhodné písně z repertoáru dospělých (melodicky jednoduché a obsahově srozumitelné).

Ve své publikaci uvádí (Jelínková) následující doporučení:

- Ve věkové kategorii (6 - 8 let) využívat co nejvíce jednotlivých druhů dětského folkloru, především říkadel a her gymnastických, pohybových, napodobivých, dialogických, her s doprovodem zpěvu a dětských písní.
- Ve druhé kategorii (9 - 11 let) vybírat hry různého druhu, materiál zvykoslovný a vhodné tance (s výjimkou těch, kde se objevuje držení ke kolovému tanci zavřené a které vyžadují zralý, vypracovaný projev) a písně, související jak se zvykoslovím, tak např. s pasteveckým životem dětí atp.
- Ve třetí kategorii (12 -15 let) věnovat větší prostor tanečně technické výchově, zpěvu, případně hře na lidové hudební nástroje, hrám gymnastickým, obratnosti atp. a hrám tanečním. Širší je i výběr zvykoslovného materiálu, více možností je možné využít i v choreografickém zpracování.⁶⁵

---

⁶⁴ BLECHOVÁ, B. *Náměty regionálního zvykosloví pro práci s dětmi (Bystřicko)*, Brno, Masarykova univerzita 2006

⁶⁵ JELÍNKOVÁ, Z. *Dětské taneční hry z Horácka*. Okresní kulturní středisko B. Václavka, Třebíč 1987 (1987, s. 14)

4.3 Dětské horácké folklorní soubory

Nejvíce informací o činnosti dětských horáckých souborů lze získat na webových stránkách Horáckého folklorního sdružení (Horfos) <http://horfos.sweb.cz/>. V současné době sdružuje 13 souborů dospělých a 32 souborů dětských.

4.3.1 Horácké folklorní sdružení

Horfos je dobrovolnou organizací sdružující soubory, skupiny, taneční a pěvecké interprety, muzikanty, choreografy, pedagogy, etnografy a další profesionální a neprofesionální umělce a pracovníky zabývající se lidovým uměním Horácka.

- pečuje o uchování a rozvoj horáckého lidového umění
- organizuje vzdělávání vedoucích folklorních souborů
- spolupřádá folklorní festivaly a další folklorní akce
- pečuje a prezentuje regionální tradice Horácka
- provádí poradenskou činnost pro soubory
- koordinuje činnost mezi soubory i jednotlivci
- získává, zpracovává a předává informace pro soubory

4.3.2 Činnost dětských souborů

Dětské soubory udržují lidové tradice folklorní oblasti Horácko. Soubory navštěvují zpravidla děti ve věku od 5 do 15 let (jsou soubory, kam začínají chodit děti od 3 let a často končí až v maturitních ročnících). Zde se zde seznamují s tradicemi různých částí Horácka - písničkami, říkadly, tanci a dalšími zvyky. Místní lidovou tradici oživují pořádáním vystoupení u různých příležitostí, které připomínají život našich předků.

Kamila Blechová ve své práci uvádí různé příležitosti, které jsou na Horácku dětskými soubory nastudovány:

- *Výroční zvyky – Masopust, Velikonoční půst, Velikonoce, Máje, Letnice, Sklizeň, Hody a poutě, Dušičky, Advent, Vánoce*
- *Zvykosloví související se životem dítěte - Narození dítěte, Péče o mladší sourozence, Pasterectví, Další povinnosti dětí*⁶⁶

4.3.3 Přehled dětských horáckých souborů

Dětské horácké soubory		
Soubor	Místo	Zřizovatel
Bajdyšek	Třebíč	ZUŠ Třebíč
Bítešánek	Velká Bíteš	MŠ Velká Bíteš
Borověnka	Boskovice	DDM Boskovice
Borověnka	Štěpánov nad Svratkou	ZŠ a MŠ Štěpánov nad Svratkou
Bystřina	Bystřice nad Perštejnem	VOŠ a SZeŠ Bystřice nad Perštejnem
Bystřinka	Žďár nad Sázavou	Sdružení národopisných souborů Studánka
Drahánek	Blansko	Soukromá základní umělecká škola Blansko
Dřeváček	Jihlava	Horácký soubor písní a tanců Vysočan
Džbánek	Martínkov	TJ Sokol Martínkov
Groš	Dolní Rožínka	Občanské sdružení Groš
Jeřabinka	Jihlava	Horácký soubor písní a tanců Vysočan
Kamínek	Žďár nad Sázavou	Občanské sdružení Kamínek
Kuřátka	Chrudim	Sdružení rodičů a přátel d. f.s. Kuřátka Chrudim, o.s.

⁶⁶ BLECHOVÁ, B. *Náměty regionálního zvykosloví pro práci s dětmi (Bystřicko)*, Brno, Masarykova univerzita 2006

Kvíteček	Telč	Dům dětí a mládeže
Kvítek	Telč	Dům dětí a mládeže
Lubeňáček	Lubná u Poličky	OU v Lubné
Mateřídouška	Domamil	ZŠ Domamil
Okřešánek	Okříšky	ZŠ Okříšky
Podhoráček	Vémyslice u Mor Krumlova	ZŠ Vémyslice
Podskaláček	Kamenice nad Lipou	Neuveden
Pomněnka	Želetava	Neuveden
Rozmarýnek	Třebíč	ZŠ Benešova ul. Třebíč
Rozmarýnek	Žďár nad Sázavou	Sdružení národopisných souborů Studánka
Rožínka	Dolní Rožínka	Občanské sdružení Groš
Šípek	Jihlava	Pramínek Jihlava
Sluníčko	Velká Bíteš	MŠ Velká Bíteš
Škubánek	Světlá nad Sázavou	Občanské sdružení Škubánek
Trnávka	Pacov	Neuveden
Vínek	Litomyšl	Osvětová beseda při Obecním úřadu Janov
Vrabčátka	Jihlava	Občanské sdružení Pramínek Jihlava
Vysočánek	Hlinsko	MKK Hlinsko

4.4 Nejvýznamnější folkloristické akce

K podpoře výchovy dětí a mládeže k úctě k lidové hudbě jistě přispívají i velké folkloristické projekty. O jejich podpoře hovoří již zmiňované vládní usnesení, které se zabývá tradiční lidovou kulturou. *Doporučuje se: orgánům územní správy prostřednictvím grantových systémů podporovat folklorní festivaly a slavnosti, přehlídky folklorních souborů a skupin, tvůrčí dílny, jejichž náplní bude nejen prezentace, ale především předávání hodnot tradiční lidové kultury; poskytovat prostřednictvím Regionálních pracovišť. Podporovat prostřednictvím grantových systémů provádění a případně revitalizaci zvláště významných a*

*ohrožených místních a regionálních obřadů, obyčejů a zvyků v místech jejich současné či nedávné existence.*⁶⁷

V dalších kapitolách se pokusím stručně shrnout nejvýznamnější projekty, které mají vliv na zachování a rozvoj lidové a horácké lidové písně v populaci dětí a mládeže. Z velkého množství festivalů jsem vybrala ty, kterých se pravidelně účastní děti z Horácka.

4.4.1 Mezinárodní festival Strážnice

Festival se koná ve Strážnici vždy poslední týden v červnu. V roce 2012 proběhne již jeho 67. ročník. Pořádání Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice je jedním ze základních úkolů Národního ústavu lidové kultury. Tento festival se poprvé uskutečnil v roce 1946 a od svého počátku měl charakter celostátních slavností. Zahraniční soubory z blízkých i vzdálených zemí vystupují na festivalu už od roku 1957. Strážnický Mezinárodní folklorní festival získal statut festivalu CIOFF (Mezinárodní rady organizátorů festivalů folkloru a lidového umění), čímž se zařadil mezi vybrané celosvětové folklorní festivaly a již dvakrát se stal festivalem Středoevropského sektoru CIOFF.⁶⁸

V roce 1957 se stala zvláštní součástí folklorního festivalu ve Strážnici „Dětská Strážnice“, konala se buď týden před „dospělou“ Strážnicí nebo v rámci oslav Mezinárodního dne dětí. První tři ročníky se uskutečnily v letech 1957, 1958 a 1959, v dalších letech se konaly nepravidelně - a to v roce 1961, 1963, 1964, 1966, 1968 a pak s větším časovým odstupem až v roce 1979. Bohužel návštěvnost klesala, ohlas nebyl adekvátní vynaloženému úsilí a finančním nákladům, a proto bylo od jejich pořádání v sedmdesátých letech upuštěno. Dětským souborům byl dán prostor v rámci konání hlavního festivalu jedním nebo dvěma samostatnými dětskými pořady. V roce 2000 byl z podnětu manželů Duškových z Prahy festival „Dětská Strážnice“ obnoven. Vedle Národního ústavu lidové kultury se stalo spolupořadatelem Město Strážnice, na spolupráci se podílí Folklorní sdružení ČR. Festival byl plně hrazen ze sponzorských příspěvků. Odbornou přípravu festivalu garantuje Národní ústav

---

⁶⁷ USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 11. června 2003 č. 571 ke Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice, s. 16-17

⁶⁸ Mezinárodní folklorní festival – Strážnice <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=387&em=11>, 15.3.2012

lidové kultury, finanční stránka účetně vede Město Strážnice. V současné době probíhá Dětská Strážnice v rámci „dospělého“ festivalu, letošní ročník bude třicátý. Koncepce je po zkušenostech stanovena tak, že páteční odpoledne je zahájeno slavnostním průvodem zúčastněných dětských souborů městem, který končí na náměstí. Zde je festival zahájen krátkým ceremoniálem a navazuje pořad slováckých souborů. Páteční večer je vyhrazen zábavnému pořadu v zámeckém parku, kde mají děti ze zúčastněných souborů možnost vzájemné seznámení a navázání kontaktů. Sobotní dopoledne ve skanzenu je věnováno soutěžím, hrám a tvořivým dílnám. V amfiteátru ve skanzenu je během sobotního dopoledne realizován hudební pořad a vyvrcholením festivalu je celostátní pořad dětských souborů.⁶⁹

V dětském pořadu Strážnice z horáckých souborů v poslední době vystupovaly soubory Kvítek z Telče, Kamínek za Žďáru a Okřešánek z Okříšek. Do programu v roce 2012 jsou pozvány soubory Pramínek a Šípek z Jihlavy.⁷⁰

4.4.2 Zpěváček ve Velkých Losinách

Zpěváček je celostátní soutěž dětských zpěváků lidových písní. Vyvrcholením (semifinále i finále) bude letos již XVIII. ročník Celostátní soutěže dětských zpěváků lidových písní Zpěváček 2012. Jejím smyslem je získávat a motivovat děti, jejich rodiče, učitele a vedoucí souborů ke zpěvu lidových písní, vytvářet prostor pro jejich prezentaci a další rozvoj a popularizovat dětský lidový zpěv v celé republice. Soutěže se v základních kolech účastní na 6 tisíc dětí, 50 postupujících z regionálních kol se pak účastní semifinále a finále soutěže ve Velkých Losinách v první polovině května.

Regionální kola, semifinále a finále celostátní soutěže zpěváků je určena dětem ve věku 10 – 15 let zpívajícím sólově lidové písně slovácké, valašské, slezské, lašské, hanácké, hanácko-slovácké, horácké, brněnské a české.

Regionální soutěžní přehlídky, které jsou soutěžní s postupem na celostátní semifinále, jsou uspořádány regionálními folklorními sdruženími během měsíce března (příp. do poloviny

---

⁶⁹ Festival "Dětská Strážnice" <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=317&em=11>, 12.3.2012

⁷⁰ Informaci poskytl Ing. Miloslav Brtník 3.2.2012

dubna) a uskutečňují se v regionech Slovácko, hanácké Slovácko, Valašsko, Slezsko, Lašsko, Haná, Brněnsko, Horácko, střední Čechy, západní Čechy, Karlovarsko, jižní Čechy, severní a východní Čechy. Postupový početní klíč z regionálních soutěžních kol: Slovácko (6 dětí + 1 náhradník), Slezsko (6 + 1), Valašsko (6 + 1), Lašsko (3 + 1), Haná (4 + 1), hanácké Slovácko (2 + 1), severní Čechy (2 + 1), východní Čechy (2 + 1), Horácko (4 + 1), jižní Čechy (3 + 1), západní Čechy (3 + 1), střední Čechy (2 + 1), Karlovarsko (2 + 1) a Brněnsko (2 + 1).⁷¹

Při pohledu na uvedená čísla je zřejmé, že výrazně převažují moravské regiony. Potěšující je, že Horácko je zastoupeno již tradičně početně, i když dosud žádný účastník z této oblasti ne zvítězil. Nejvýznamnější úspěch zaznamenal Marek Čáp, který v roce 2005 obsadil třetí místo. Ve finále si dále zazpívaly například Anna Petřivá, Jana Myslivcová, Markéta Kozová a Kateřina Hamplová. *Je příjemné konstatovat, že se do jihlavské oblastní soutěže dětí do patnácti let hlásí stále více mladých zpěváků. Jestliže se před čtyřmi roky soutěže zúčastnilo 43 zpěváků, v roce 2002 porota hodnotila výkony již 96 soutěžících (dívky početně převažují)*⁷². Zpěváček je jednou z neúspěšnějších akcí, které pomáhají k propagaci lidové písně mezi žáky základních škol, a to nejen na Horácku.

4.4.3 Pražský jarmark

Mezinárodní folklorní festival Pražský jarmark je nekomerční akce, kterou pořádá Folklorní sdružení ČR a SOL group spol. s r.o. od roku 2004 na Ovocném trhu v Praze 1. MFF Pražský jarmark patří k největším folklorním festivalům v České republice i v Evropě. Každým rokem se účastní festivalu soubory z většiny kontinentů světa a ze všech národopisných oblastí naší republiky. Ve více než pěti hodinovém nonstop programu se během šesti dnů trvání festivalu představí v centru hlavního města více než 25 zahraničních a domácích souborů, v počtu přes 1 200 účinkujících. Součástí Pražského jarmarku jsou také ukázky starých lidových řemesel a nabídka specialit české gastronomie.⁷³

---

⁷¹ Propozice soutěže Zpěváček, <<http://www.folklornisdruzeni.cz/propozice-souteze-zpevacek-2010-0>>, 28.2.2011

⁷² FUČÍK, L. *Radíme zpěvákům*, Horácké folklorní sdružení, 2003. s.3

⁷³ *O festivalu Pražský jarmark*, <<http://www.pjarmark.cz/o-festivalu/>> 25.8.2011

4.4.5 Festival Horácko zpívá a tančí

Hlavním posláním festivalu je podpora, propagace a rozvoj folklorních tradic na Horácku a posilování žádoucí orientace dětí a mládeže na hodnotný umělecký projev, podporující národní uvědomění a motivující ke smysluplnému trávení volného času. Proto festival počítá s aktivním zapojením dětí a mládeže v rámci řemeslných dílen i při vystoupeních pro žáky škol z města i širokého okolí.⁷⁴ Festival se koná ve Světlé nad Sázavou a v posledních ročnících se ustálil jako bienále. V květnu 2013 se bude konat již 9. ročník.

---

⁷⁴ *Horácko zpívá a tančí*, <<http://vysocina.fkaleidoskop.cz/historie-festivalu>>

Závěr

*Kde dnes člověk může přijít do kontaktu s lidovou písní? Tradičně to bylo na prvním místě rodinné prostředí a na druhém místě škola.*⁷⁵ Zpívání lidových písní v rodině už dnes nemá tak pevné místo, současní rodiče jsou často časově zaneprázdnění, objevuje se i neochota angažovat se ve volnočasových aktivitách svých dětí. Ve své bakalářské práci jsem se na základě dostupných informací pokusila zachytit využívání horácké lidové písně institucemi, které mají ve svém programu různé formy vzdělávání dětí. Na prvním místě je to škola, dále pak organizace mimoškolního vzdělávání: základní umělecké školy, domy dětí a mládeže, družiny a školní kluby. Podstatnou roli v procesu vzdělávání mladé generace 21. století a v jejím životě obecně sehrávají média – činitelé zprostředkující komunikaci a přenos informací mezi lidmi. S nástupem školních vzdělávacích programů se ve školství zdůrazňuje pojem mediální výchova. Na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře, fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace.

*O tom, jak malý význam připisuje současná společnost folkloru, svědčí jeho zastoupení ve vysílání hromadných sdělovacích prostředků.*⁷⁶ Obrátila jsem se na dvě největší veřejnoprávní mediální instituce, a to na Českou televizi a Český rozhlas. V České televizi se vysílají na programu ČT 2 tři pořady zaměřené na lidovou píseň. Od ledna 2011 Folklorní magazín (Studio ČT Ostrava) se střídá vždy po týdnu s pořadem Folklorika (studio ČT Brno). Třetím pořadem je Putování za písničkou (ČT Praha). Z Českého rozhlasu mi odpověděla marketingová a PR manažerka, že lidová hudba bohužel nezní na vlnách Českého rozhlasu příliš často. Speciální pořady má Plzeň, Brno a České Budějovice. Jediná celoplošná stanice, která folklor vysílá je Český rozhlas 2 - Praha. Asi nejvíce se dané tématice věnuje Radio Proglas, které vysílá, týdně téměř 6 hodin lidových písní v podání lidových muzik a jejich sólistů, dětských i dospělých folklorních souborů. Každou středu (16.55) je vysílán tematický hodinový hudební pořad *Folklorní okénko*. V dopoledním vysílání, které tvoří půlhodinovou

---

⁷⁵ PECHÁČEK, S. *Lidová píseň a sborová tvorba*, Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2, s. 7

⁷⁶ Tamtéž, s. 8

Voničku lidových písní (vždy v pondělí, středu, pátek a sobotu) Proglas vysílá také krátké pořady věnované české lidové hudbě a lidovým písním pro děti či v podání dětských interpretů.

Z běžně dostupných statistik vyplývá, že současný vývoj volnočasových aktivit dětí a mládeže není příliš pozitivní. Prohlubuje se spíše pasivnost, konzumnost a nenáročnost aktivit a snižuje se celkově jejich frekvence. Pouze jedna aktivita je většinou každodenní, a to sledování televize. Dominantním médiem se stala televize, která je těžištěm volného času dětí a mládeže. Na předním místě ve volném čase mládeže je sice také poslech reprodukované hudby, návštěvy restauračních zařízení a nicnedělání, ale především jsou to aktivity spojené s informačními technologiemi, přičemž u některých skupin mládeže je masivně využíván internet. Obecně lze říci, že lidová píseň nemá v působení na děti právě jednoduchou pozici. Rádio si dnešní děti pouštějí zřídka, v televizi sledují spíše komerční vysílání a na internetu je sotva budou zajímat některé specializované stránky zaměřené na folkloristiku.

Rozhodujícím činitelem v zachování oblíbenosti lidové písně zůstává *vzdělaný učitel se schopností trvale obnovovat a doplňovat nabyté vědomosti žáků, ale i ty vlastní.*⁷⁷ U regionální lidové písně – v mém případě u horácké lidové písně – často učitelé v základních, základních uměleckých školách, v domech dětí, klubech a družinách sami nemají dost znalostí a ani dostupného materiálu, se kterým by mohli s dětmi pracovat. K tomuto tématu bych se ráda vrátila ve své magisterské práci. Po důkladném zmapování cíleným dotazníkovým šetřením a s využitím získaných informací by mohla vzniknout práce zaměřená na tvorbu didaktického horáckého zpěvníčku. Považuji za velmi důležité, aby naše krásné horácké písničky nejenom nezaknuly, ale aby si v nich současné děti opět našly oblibu.

---

⁷⁷ Jurkovič, P. *Lidová píseň ve škole, Muzikservis 1997, IBNS 97-580607-12*

Bibliografie

Literatura

- BALAJKA, B. *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: Fortuna, 1995. S. 81. ISBN 80-7168-198-9
- BERÁNKOVÁ, E. *Lidové písničky a koledy*, Praha Portál 2004, ISBN: 80-7178-915-1
- BRTNÍK, M. *Zpěvník Horáckých písní po lidech sebraných*, Jihlava 2004. ISBN: 80-239-3125-3
- BĚLÍK, V. *Horácká chasa 1., 2., 3.* Třebíč: 1965, 1966.
- BĚLÍK, V. *Horácký zpěvník*. Havlíčkův Brod: 1954
- BLECHOVÁ, B. *Náměty regionálního zvykosloví pro práci s dětmi (Bystřicko)*, Brno, Masarykova univerzita 2006
- BOČKOVÁ, H. *Bělík, Vratislav*. In *Biografický slovník českých zemí 3*. 1. vyd. Praha : Historický ústav AV ČR, 2005. ISBN 80-7277-214-7, s. 353-353.
- ČELAKOVSKÝ, F. L. *Slovanské národní písně*, Praha, Ladislav Kuncíř
- DOBROVOLNÝ, F. *Lidové hudební nástroje na Moravě*. rukopis, příspěvek ke studiu moravské lidové hudby, 1956.
- DYMÁČKOVÁ, B. *Horácká lidová píseň v podání souboru Vysočan*, Masarykova univerzita, Brno 2008
- ERBEN, K. J. *České písně a říkadla*, Alois Hynek Praha
- FIALA, J. *Jindřichův chodský zpěvník*, díl I., Okresní osvětový sbor, Kdyně 1926
- FUČÍK, L. *Horácké písně*. 1. vyd. Jihlava: Východočeské tiskárny, závod. Jihlava, 1978.
- FUČÍK, L. *Radíme zpěváčkům*, Horácké folklorní sdružení, 2003
- FUČÍK, L. *Úvodem*, in: BRTNÍK, M. *Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných*. Jihlava: Horácké folklorní sdružení Jihlava, 2004
- HÁJEK, B, PÁVKOVÁ, J a kol. *Školní družina*, Praha, Portál 2011, ISBN 978-80-736900-2
- HORÁK, J. *Naše lidová píseň*, Praha : Jos. R. Vilímek, 1946.
- HORA, J. *Písničky a popěvky ze severu Horácka*, 1. vydání, Žďár nad Sázavou, edice Vysočina, 2004,
- JELÍNKOVÁ, Z. *Dětské taneční hry z Horácka*. Okresní kulturní středisko B. Václavka, Třebíč 1987

- JELÍNKOVÁ, Z., KUBEŠ, R. *Horácké tance*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1956. 239 s.
- JELÍNKOVÁ, Z. *Horácké tance z Telečska, Třeštska a Dačicka I., II., III.* Jihlava: OKS, 1989. 217 s. ISBN 80-85072-02-5
- JURKOVICĚ, P. *Lidová píseň ve škole, Muzikservis 1997, IBNS 97-580607-12*
- KRUŽÍK, V. *Horácká lidová píseň, skřipácká hudba a Míla Brtník*, Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola Přerov, 2009
- NĚMCOVÁ, M. *Lidové tance*. HFS: 1922. 66s.
- NOVÁK A. *Horácko-Naše písně*. Třebíč: Tiskárna J. Sýkory, 1945.
- PAVLICOVÁ, M, UHLÍKOVÁ, L. *Od folkloru k folklorismu : slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*, Strážnice : Ústav lidové kultury, 1997.
- PECHÁČEK, S. *Lidová píseň a sborová tvorba*, Praha, Karolinum 2010, ISBN 978-80-246-1830-2
- PEJCHALOVÁ, E. *Miloslav Brtník*, in. Míla Brtník: Zpěvník horáckých písní po lidech sebraných, Horácké folklorní sdružení, Jihlava 2004, ISBN 80-239-31-25-3
- PERNICA, B. *Lidová vyprávění : Moravské Horácko a Podhorácko. III*, Havlíčkův Brod Krajské nakladatelství Havlíčkův Brod, 1953.
- PERNICA, B. *Rok na moravském Horácku a Podhorácku*. Havlíčkův Brod: 1951.
- PERNICA B. *Říkadla, škádlivky, lidové hry a písně (Moravské Horácko a Podhorácko)*. Havlíčkův Brod: KN, 1952. 324 s.
- Písnička II. Zpěvník pro II. stupeň základní školy*, Brno 2006 ISBN 80-7181-414-8
- ROKYTA, J., STOLAŘÍK, I., ZENKL, L. *Jak zpívat lidové písně*. Krajské kulturní středisko, Ostrava 1990. ISBN, 8085029138
- SEIDEL, J. *Národ v písni*, Praha, L. Mazač, 1941
- SCHAUEROVÁ, P. *Lidové písně na Poličsku a jejich využití v rámci výuky na 1. stupni základní školy*, PedF Masarykovy univerzity, Brno 2008, s.16
<http://is.muni.cz/th/105678/pedf_m/Pavlina_Schauerova_DP.pdf>
- Slovník české hudební kultury*, Editio Supraphon 1997, ISBN 80-7059-462-9
- SVOBODA, J.F. *Moravské Horácko* : Praha, Národopisná spol. československá 1930. 84 s., 76 tb.
- SVOBODA, P. *Zpěvy doby vánoční*, Editio Supraphon Praha 1992, ISBN 80-7058-295-2
- SUŠIL, F. *Moravské národní písně: s nápěvy do textu vřaděnými*, Praha : Vyšehrad, 1951

ŠAFAŘÍK,P.J., *Slovanský národopis*, Praha, : ČSAV 1955

THOŘOVÁ, V. *Prameny ke studiu lidové písně v Čechách ve 20. století*, In: Muzeum současnost 9, 1986, s. 31-104

TONCROVÁ, M. *Lidové písně z moravského Horácka*. Brno : Etnologický ústav AV ČR, 1999.

TROJAN,J. *Moravská lidová píseň. Melodika. Harmonie. /O harmonické struktuře lidové písně jako rezultátu melodické složky)* Praha Editio Supraphon1980

TYLLNER, L. *Lidová kultura*, Praha 2007, MLADÁ FRONTA, ISBN: 978-80-204-1712-1

VEJVODA,Z *Plzeňsko v lidové písni*, Folklorní sdružení české republiky. Praha 2001. ISBN 978-80-87112-52-6

VRKOČOVÁ,L. *Slovníček základních hudebních pojmů*, Praha 1995, ISBN 80-90 1611-1-1

ZÍDKOVÁ, P. *Sbírka a sběratelé lidových písní a tanců v Čechách*, Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Praha 2003, ISBN 80-7068-174-8

Webové stránky

Horácko zpívá a tančí 2011, <http://www.ceske-festivaly.cz/folklor/horacko-zpiva-a-tanci-2011/>, 27.05.2011

<<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/moravske-lidove-pisne-ze-susilovy-sbirky-se-po-dvou-stoletich-staly-evergreenem>>, 28.2.2012

Pedagog, etnograf, jazykovědec František Bartoš, Krajská knihovna Františka Bartoše a Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně 2007, <http://www.frantisekbartos.cz/>, 15.3.2012

< <http://www.folklorisdruzeni.cz/brtnik-mila>>, 6.2.2012

< http://horfos.sweb.cz/clanky/sbirka_hora.htm>, 5.2.2012

<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=6237>. 12.3.2012

KUČA, J. *Vymezení etnografického regionu Horácko*, < <http://www.region-vysocina.cz/index.php?objekt=1658> >, 14.1.2012

<<http://www.zs-demlova.ji.cz/dokumenty/dokumenty.html>>, 9.2.2012

< <http://www.zspeska.cz/>>, 9.2.2012

< [www..zskomenskehosns.cz](http://www.zskomenskehosns.cz)>, 12.2.2012

PALÁN, Z. *Mimoškolní vzdělávání*. < <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník>>
10.2.2012

Materiál pro radu čj. ZK-02-2010-66 , 31.1.2012, <http://extranet.kr-vysocina.cz/samosprava/index.php?akce=zastupitelstvo_materialy_detail&id=3476,>
3.3.2012

Mezinárodní folklorní festival – Strážnice
<http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=387&em=11>, 15.3.2012

Festival "Dětská Strážnice" <http://www.nulk.cz/Informace.aspx?sid=317&em=11>, 12.3.2012

Propozice soutěže Zpěváček, <<http://www.folklorenisdruzeni.cz/propozice-souteze-zpevacek-2010-0>>, 28.2.2011

O festivalu Pražský jarmark, < <http://www.pjarmark.cz/o-festivalu/>> 25.8.2011